

Werkwijze en protocol veiligheid en gezondheid

Een handleiding bij de dagelijkse praktijk en uitzonderlijke gevallen op de vestiging

Inhoudsopgave

1.	Inleiding en leeswijzer
1.	Hygiëne en veiligheid op de vestiging
1.1	Schoonmaak
1.2	Koelkast
1.3	Ventilatie
2.	Voedingsbeleid
2.1	Wat en wanneer eten wij op 't Mereltje?
2.2	Fles- en borstvoeding
2.3	Overige voeding
3.	Stamgroepen
3.1	Toelichting stamgroepen
3.2	Registratie stamgroepen
3.3	Centrale ruimten
4.	Uitstapjes en excursies
4.1	Vorbereiding
4.2	Veiligheid
4.3	Begeleiding
4.4	Vervoer
4.5	Wat neem je mee tijdens elk uitje?
5.	Calamiteiten en ongevallen
5.1	Calamiteiten door brand en storingen
5.2	Calamiteiten rondom het breng- en haalmoment
5.3	Calamiteiten door een ongeval
5.4	Calamiteiten door een bommelding
5.5	Overige calamiteiten
5.6	Nazorg
5.7	Protocol bij het vinden van ernstig zwerfvuil
6.	Ernstige ongevallen of overlijden
6.1	Hoe handelen bij een ernstig incident op de vestiging?
6.2	't Mereltje wel of niet gesloten?
6.3	Verdriettassen
6.4	Rouw per leeftijd
	Nawoord: controle en distributie beleid

Inleiding

In ons kdv en onze bso hechten wij veel waarde aan hygiëne en veiligheid. Als kinderopvang worden wij bovendien op deze zaken gecontroleerd door de GGD en brandweer. Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en willen de wereld om zich heen ontdekken. Daarbij zien ze geen gevaar. Hoe ouder kinderen worden, hoe beter ze leren wat wel en niet mag én wat wel en niet gevaarlijk is.

Naast door kinderen veroorzaakte ongevallen en calamiteiten zijn er ongevallen en calamiteiten die ontstaan door onveilig handelen van een volwassene (denk aan: verkeerd toedienen van medicijnen, onvoldoende toezicht houden of een incident in de omgeving, zoals brand of het vrijkomen van giftige dampen). Niet alle veiligheidsrisico's kunnen worden afgedekt. Wel moeten de risico's tot een aanvaardbaar minimum worden gereduceerd, zodat de kans op ernstig letsel zo klein mogelijk is.

Doel van dit protocol en bijbehorende werkinstructie is daarom: ervoor zorgen dat medewerkers van 't Mereltje weten wat ze moeten doen als een ongeval of calamiteit zich voordoet. Ook willen wij dat de wijze waarop wij ongevallen en calamiteiten registreren bekend is bij zowel PM'ers als ouders.

Heb je vragen over ons beleid? Laat het je vestigingsmanager weten of mail naar info@mereltje.nl. We denken graag met je mee.

Risico-inventarisatie en evaluatie

Het gehele pand wordt 2 keer per jaar gecontroleerd door middel van een risico-inventarisatie en evaluatie (RIE). Dit wordt gedaan door de pedagogisch medewerkers en vestigingsmanager, kwaliteitsmanager en technische dienst/conciërge. Wij gebruiken hierbij de uitgebreide vragenlijst vanuit de GGD.

De GGD controleert onze RIE jaarlijks en vergelijkt dit met hun eigen bevindingen. Als er actiepunten voortkomen uit deze RIE, dan pakken wij dit zo snel mogelijk aan of plannen dit in met onze technische dienst. Wij maken ons sterk om adequaat en tijdig op te treden tegen eventuele onjuistheden met het oog op de veiligheid van de kinderen en de omgeving. Dit rapporteren wij tevens aan de GGD.

Leeswijzer

Kinderopvang 't Mereltje wil een warme band en persoonlijk contact opbouwen met ouders en medewerkers. Daarom tutoyeren wij in al onze communicatie.

In dit beleidsplan gebruiken we een aantal afkortingen om het stuk leesbaarder te maken. In het volgende overzicht lichten we deze toe.

	Korte toelichting	Afkorting
Kinderopvang	Opvang van 10 weken tot 13 jaar	KOV
Dagopvang	Opvang van 10 weken tot 4 jaar (ook wel: kinderdagverblijf)	kdv
Buitenschoolse opvang	Opvang van 4 tot 13 jaar	bso
Pedagogisch medewerker	Medewerker op de groep (met diplomering)	PM'er
Vestigingsmanager	Leidinggevende op de locatie	VM'er
Managementteam	Directeur en kwaliteitsmanager	MT
Ondernemingsraad	Afgevaardigden van personeel	OR
Lokale oudercommissie	Commissie van minimaal twee leden voor elke kdv- of bso-vestiging	LOC
Centrale oudercommissie	Afgevaardigden van LOC; elke kdv-/bso-vestiging heeft een afgevaardigde in COC	COC

1. Hygiëne en veiligheid op de vestiging

1.1 Schoonmaak

Iedere groep van 't Mereltje heeft een eigen schoonmaakschema. In het volgende schema zijn alle voorkomende werkzaamheden per groep opgenomen. Het is verdeeld in dagelijkse, wekelijkse en maandelijkse schoonmaakwerkzaamheden. Deze worden afgetekend op het moment dat ze zijn verricht.

Een paar opmerkingen:

Het spreekt voor zich dat wanneer een medewerker ziet dat (bijvoorbeeld) een stuk speelgoed vies is, terwijl het die week al is schoongemaakt, het dan opnieuw wordt schoongemaakt. We wachten daarmee niet tot het volgende officiële schoonmaakmoment. Tijdens het stofzuigen zetten we altijd een raam open en zijn de kinderen niet aanwezig op de groep. Naast de schoonmaakwerkzaamheden die de medewerkers op de groep doen, is op sommige locaties een huishoudelijk medewerker aanwezig die elke week de algemene ruimtes grondig schoonmaakt. Droogbloemen, knutselwerken en dergelijke die niet worden gereinigd, worden na een maand verwijderd.

Algemeen	Frequentie	Werkzaamheden/ benodigdheden	Eindverantwoordelijk
Servies	Direct na gebruik, meerdere malen per dag	Afwassen met heet water en afwasmiddel. Servies voor gebruik warme maaltijden, dagelijks na gebruik afspoelen en in vaatwasser plaatsen of goed afwassen.	PM'ers
Bestek	Direct na gebruik, meerdere malen per dag	Bestek na elk gebruik afwassen met heet water en afwasmiddel of in de vaatwasser plaatsen.	PM'ers
Magnetron	Wekelijks, indien nodig vaker	Binnen- en buitenkant afnemen met een sopje van heet water en afwasmiddel.	PM'ers
Koelkast	Dagelijks	Nalopen en indien nodig afnemen met een sopje van heet water en afwasmiddel. Wekelijks wordt de temperatuur genoteerd.	PM'ers
Keukenkast	Wekelijks	Wekelijks worden de kastjes schoongemaakt met een sopje van allesreiniger.	PM'ers
Aanrecht	Direct na gebruik, meerdere malen per dag	Nalopen en indien nodig afnemen met een sopje van heet water en afwasmiddel.	PM'ers
Tafels en stoelen	Direct na gebruik, meerdere malen per dag	Na elk eet- en/of drinkmoment afnemen met heet water en afwasmiddel of allesreiniger.	PM'ers
Vloer	Direct na gebruik, meerdere malen per dag	Na elk eet- en/of drinkmoment worden de sporen op de vloer bij elkaar geveegd. Na de lunch wordt de hele groep gezogen en gedweild. Aan het einde van de dag wordt door de medewerkers beoordeeld of er nogmaals gedweild moet worden of dat vege afdoende is. Dweil na elk gebruik wassen op 60°C.	PM'ers
Box	Dagelijks en wekelijks	De box ruit en spijlen worden dagelijks schoongehouden met heet water en allesreiniger. De kleden worden minimaal wekelijks verschoond en gewassen op 60°C.	PM'ers voor de frequentie en het vervangen van de kleden De keukenmedewerker voor het correct wassen

Vloerkleden	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks worden de vloerkleden gezogen. Wekelijks worden ze uitgeklopt.	PM'ers voor het stofzuigen; het uitkloppen kan eventueel worden gevraagd aan de conciërge
Ramen	Dagelijks	Dagelijks worden de uitzwaairamen schoongemaakt met een sopje van allesreiniger.	PM'ers
Kasten en manden	Wekelijks	Wekelijks worden de kasten gesopt met een sopje van allesreiniger. Zowel de binnen- als de buitenkant. Ook de manden worden hierbij meegenomen. Dagelijks worden de manden gesorteerd.	PM'ers
Speelgoed	Wekelijks	Wekelijks wordt het speelgoed gewassen. Hetzij met de hand en een heet sopje van allesreiniger, hetzij in de wasmachine in een hoes (ter bescherming van het speelgoed).	PM'ers voor inleveren; keukenmedewerker voor correct wassen
Deuren en deurklink	Dagelijks en wekelijks	De deuren worden wekelijks afgenomen met een sopje van allesreiniger. Dagelijks worden de deurklinken gedaan i.v.m. intensief gebruik.	PM'ers
Wieg	Wekelijks	Om de matrassen zitten standaard 2 hoeslakens. De buitenste moet wekelijks worden verschoond, de onderste maandelijks. Wassen op 60°C.	PM'ers voor afhalen; keukenmedewerker voor correct wassen
Wagen met kuip	Wekelijks	Om de matrassen zitten standaard 2 hoeslakens. De buitenste moet wekelijks verschoond worden, de onderste maandelijks. Wassen op 60°C.	PM'ers voor afhalen; keukenmedewerker voor correct wassen
Bankhoezen	Elk kwartaal	Verschoonen en wassen op 40°C, minimaal per kwartaal of wanneer nodig.	PM'ers voor inleveren; keukenmedewerker voor correct wassen
Verkleedkleden	Maandelijks	Wassen op 40°C, indien nodig al eerder.	PM'ers voor inleveren; keukenmedewerker voor correct wassen
Slaapkamer			
Bedden	Wekelijks	Om de matrassen zitten standaard 2 hoeslakens. De buitenste moet wekelijks verschoond worden, de onderste maandelijks. Wassen op 60°C. Spijlen met een sopje van allesreiniger afnemen.	PM'ers voor afhalen en soppen; keukenmedewerker voor correct wassen
Vloer	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks wordt de vloer geveegd. Wekelijks wordt de vloer gedweild met een sopje van allesreiniger.	PM'ers
Deuren en deurklink	Dagelijks en wekelijks	De deuren worden wekelijks afgenomen met een sopje van allesreiniger. Dagelijks worden de deurklinken gedaan i.v.m. intensief gebruik.	PM'ers
Verschoonruimte (hiervoor worden aparte sanitaire doeken gebruikt)			
Aankleedkussen	Direct na gebruik	Na elke verschooning reinigen met water en allesreiniger. Dagelijks een nieuw sopje in de spray.	PM'ers
Aankleedtafel	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. Dagelijks een nieuw	PM'ers

		sopje in de spray. Doek na gebruik direct in de was op 60°C.	
Kindertoiletten	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. De toiletspot tenslotte ook nog schoonmaken met chloor. Let op 1: chloor nooit mengen. Let op 2: direct doorspoelen.	PM'ers
Wc-trapje	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. Dagelijks een nieuw sopje. Doek na gebruik direct in de was op 60°C.	PM'ers
Wasbakken en kraan	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. Tegen kalkaanslag wordt Cif gebruikt.	PM'ers
Muren	Wekelijks	Minimaal wekelijks reinigen met water en allesreiniger. Dagelijks een nieuw sopje. Indien nodig vaker behandelen.	PM'ers
Vloer	Dagelijks	Tussen de middag: stofzuigen en vloer dweilen. Om 16.00 uur vegen bij schoonmaak.	PM'ers
Deur en deurklink	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. Dagelijks een nieuw sopje.	PM'ers
Keuken			
Aanrecht	Direct na gebruik	Na gebruik afnemen met heet water en afwasmiddel. Altijd zorgen voor een leeg en droog aanrecht na gebruik.	Allen
Servies	Direct na gebruik	Dagelijks na gebruik afspoelen en in vaatwasser plaatsen. Grote bakken met de hand afwassen en fruitbakjes idem. Gebruik hiervoor heet water en afwasmiddel.	Allen gezamenlijk
Tafel en stoelen	Dagelijks	Na de middagpauze tafels en stoelen afnemen met heet water en allesreiniger.	Keukenmedewerker
Deuren en deurklink	Dagelijks en wekelijks	De deuren worden wekelijks afgenomen met een sopje van allesreiniger. Dagelijks worden de deurklinken gedaan i.v.m. intensief gebruik.	Keukenmedewerker
Magnetron	Wekelijks, indien nodig vaker	Binnen- en buitenkant afnemen met een sopje van heet water en afwasmiddel.	Keukenmedewerker
Koelkast	Dagelijks	Nalopen en indien nodig afnemen met een sopje van heet water en afwasmiddel. Wekelijks wordt de temperatuur genoteerd.	Keukenmedewerker
Kastjes	Wekelijks	Wekelijks worden de kastjes gesopt met een sopje van allesreiniger. Ook de voorraad wordt nagelopen op houdbaarheid.	Keukenmedewerker
Keuken hulpmiddelen	Direct na gebruik	Direct na gebruik afwassen met heet water en afwasmiddel of afspoelen en in de vaatwasser plaatsen.	Keukenmedewerker en overige medewerkers die er gebruik van maken
Fornuis	Indien gebruikt en wekelijks	Direct na gebruik (en indien afgekoeld) schoonmaken met een sopje van afwasmiddel of eventueel Cif. Wekelijkse naloop door keukenmedewerker (bij weinig gebruik).	PM'ers en keukenmedewerker
Koffieapparaat	Dagelijks	Om 16.30 uur reinigen met speciaal vloeibaar reinigingsmiddel voor de melkslangen en poeder voor de koffiecups.	Keukenmedewerker, bij afwezigheid PM'ers

Centrale hal			
Vloer	Dagelijks	Zuigen en dweilen met heet water en allesreiniger. Dweil na gebruik wassen op 60°C.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Deuren en deurklink	Dagelijks en wekelijks	De deuren worden wekelijks afgenomen met allesreiniger. Dagelijks worden de deurklinken gedaan i.v.m. intensief gebruik.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Kasten en planken	Wekelijks	Wekelijks worden de kasten en planken gesopt met een sopje van allesreiniger. Zowel de binnen- als de buitenkant.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Ramen	Dagelijks	Dagelijks worden de ramen schoongemaakt met een sopje van allesreiniger en een beetje alcohol indien gewenst.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Box	Dagelijks en wekelijks	De box spijlen worden dagelijks schoongehouden met heet water en allesreiniger. De kleden worden minimaal wekelijks verschoond en gewassen op 60°C.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Vloerkleden	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks worden de vloerkleden gezogen en of uitgeklopt. Wekelijks worden ze uitgeklopt.	Keukenmedewerker of PM'ers
Speelgoed	Wekelijks	Wekelijks wordt het speelgoed gewassen. Hetzij met de hand in een heet sopje van allesreiniger, hetzij in de wasmachine in een hoes (ter bescherming van het speelgoed).	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Bankhoezen	Elk kwartaal	Verschoonen en wassen op 40°C. Minimaal per kwartaal of wanneer nodig.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Verkleedkleden	Maandelijks	Wassen op 40°C, indien nodig al eerder.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Personeelstoilet			
Toilet	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. De toiletpot tenslotte ook nog schoonmaken met chloor. Let op 1: chloor nooit mengen. Let op 2: direct doorspoelen.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Wasbak en kraan	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. Tegen kalkaanslag wordt Cif gebruikt.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Deur en deurklink	2 keer per dag	Om 11.00 uur en 16.00 uur reinigen met water en allesreiniger. Altijd een nieuw sopje.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Vloer	Dagelijks	Zuigen en dweilen met heet water en allesreiniger. Dweil na gebruik wassen op 60°C.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Gangen			
Wanden en plinten	Wekelijks	Wekelijks afnemen met een sopje van allesreiniger.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Deuren en deurklink	Dagelijks en wekelijks	De deuren worden wekelijks afgenomen met een sopje van allesreiniger. Dagelijks worden de deurklinken gedaan i.v.m. intensief gebruik.	Keukenmedewerker en/of PM'ers

Kasten en planken	Wekelijks	Wekelijks worden de kasten en planken gesopt met een sopje van allesreiniger. Zowel de binnen- als de buitenkant.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Overige			
Trap	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks wordt er geveegd i.v.m. zand dat de treden glad maakt. Wekelijks grondig met heet water en schoonmaken met allesreiniger schoonmaken.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Ramen	1 keer per 4 maanden	Het schoonmaken van alle ramen die naar buiten kijken. Binnen- en buitenkant en kozijn.	Schoonmaakbedrijf Van Eck
Zandtafel	Om de maand	Vervangen van het zand in de tafel. Oud zand gaat weg.	PM'ers in overleg met VM'er
Plein vegen	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks wordt het uitgelopen zand terug geveegd naar de zandbak om uitglijden op de stenen te voorkomen. Wekelijks blaast de conciërge het plein schoon. Groot tuinonderhoud wordt gevarieerd gedaan door Van Dijk Tuinen.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Trap	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks wordt er geveegd i.v.m. zand dat de treden glad maakt. Wekelijks wordt de trap grondig met heet water en allesreiniger schoongemaakt.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Ramen	1 keer per 4 maanden	Het schoonmaken van alle ramen die naar buiten kijken. Binnen-, buitenkant en kozijn.	Schoonmaakbedrijf van Eck
Zandtafel	Om de maand	Vervangen van het zand in de tafel. Oud zand gaat weg.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Plein vegen	Dagelijks en wekelijks	Dagelijks wordt het uitgelopen zand terug geveegd naar de zandbak om uitglijden op de stenen te voorkomen. Wekelijks blaast de conciërge het plein schoon. Groot tuinonderhoud wordt gevarieerd gedaan door Van Dijk Tuinen.	PM'ers en conciërge
Zandbak reinigen	1 keer per jaar	Jaarlijks worden de zandbakken gereinigd door een gerenommeerd bedrijf. Alle bladeren, takjes, steentje enz. worden eruit gefilterd.	Goede Speelsystemen
Vloeren strippen en polymeren op Planetenbaan en Hortensialaan	1 keer per jaar	Alle vloerooppervlakken en plinten worden gestript en de vloeren krijgen een nieuwe polymeer laag. N.B. Deze vloeren mogen enkel met lauwwarm water worden schoongemaakt.	Extern bedrijf Clean Direct
Ruimtes goed ventileren	Elke dag	Elke dag worden de ruimtes geventileerd doormiddel van de ramen te openen.	Keukenmedewerker en/of PM'ers
Zorgen voor een goed luchtvochtigheid	Elke dag	Bij extreme droogte worden er bakjes water hoog neergezet om te verdampen.	Keukenmedewerker en/of PM'ers

Was

In de keuken/verschoonruimte staat een wasmand die minimaal 1 keer per dag wordt geleegd. Het streven is om de inhoud van deze wasmand dagelijks leeg te wassen. Wij wassen het wasgoed op de volgende temperaturen:

- Washanden, handdoeken e.d. 60°C.
- Beddengoed 60°C.
- Knuffels e.d. 60°C.
- Dweilen 60°C.
- Vloerkleden 40°C.
- Verkleedkleden tussen de 40 en 60°C op het langste programma. Verkleedkleden worden maandelijks gewassen. Wanneer zieke kinderen met verkleedkleden spelen, worden de kleden extra gewassen.
- Vaatdoeken worden meerdere malen per dag verschoond. Bij zichtbare verontreiniging, na vuile klusjes én minimaal elk dagdeel.

Afwas

Vieze vaat wordt na gebruik direct afgewassen. De warmemaaltijdborden worden in de centrale keuken in de vaatwasser geplaatst. De vaatdoek, keukendoek, theedoek en de afwasborstel die bij de spoelbak liggen, worden regelmatig vervangen. Bij alle keukenvoorzieningen hangen papierenhanddoekdispensers en zeepdispensers.

Schoonmaakmiddelen

Met de aankoop van schoonmaakmiddelen wordt ook rekening gehouden met de veiligheid en giftigheid. Kortom, we bekijken goed waarvoor het middel wel en niet dient. De volgende schoonmaakmiddelen worden in ons kinderdagverblijf gebruikt:

- Groene zeep (van Driehoek) voor de vloeren.
- Allesreiniger voor het schoonmaken van het speelgoed, de kasten, vensterbanken, de keuken en het toilet.
- Vloeibaar schuurmiddel voor de wasbakken.
- Afwasmiddel voor de handmatige afwas en vaatwastabletten voor de afwasmachine.
- Waspoeder voor de wasmachine.
- Chloor voor ernstig bevulde toiletten enz.

De schoonmaakmiddelen worden hoog opgeborgen in een afgesloten kast die onbereikbaar is voor kinderen. De voorraad bevindt zich in een ruimte die alleen door medewerkers en ander personeel te openen is.

Legionella

Wij hebben onze boilers afgesteld op de wettelijke normen en laten elke ochtend de kranen eerst goed doorlopen.

Handen wassen

Bij de toiletten en verschoonruimtes hangt de instructie Handen wassen. Iedereen bij KOV 't Mereltje wordt verzocht deze instructie in acht te nemen. Ook kinderen wordt geleerd hoe de handen gewassen moeten worden. Verder hangen bij alle toiletten en verschoonruimtes papierenhanddoekdispensers en zeepdispensers. Kinderen zijn nooit alleen in de verschoon- of toiletruimtes aanwezig. Bij het verlaten van deze ruimtes moet elk kind zijn handen wassen onder begeleiding van de aanwezige medewerker.

Voor en na elke eet- en drinkmoment, alsook na elk toiletbezoek, worden de handen van de kinderen gewassen. Dit doen we bij de kraan van de verschoonruimte/toilet of aan tafel met een washand (per kind) en een sopje van water en (losse) zeep. Het handenwasprotocol geldt voor zowel kind als medewerker.

Verschoonruimtes

Verschoonruimtes en aankleedkussens worden na gebruik afgenomen met reinigingsmiddel. Bij elke verschoonbeurt moet het kussen schoon zijn. De verschoonruimte wordt 2 keer per dag grondig

schoongemaakt (tussen de middag en 's avonds) en gedweild – inclusief (kinder)toiletten. Is dit vaker nodig, dan wordt dit uiteraard vaker gedaan.

Toiletruimtes

Alle toiletruimtes worden 2 keer per dag grondig schoongemaakt. De eventuele extra handdoeken, naast de dispensers in de verschoon- en toiletruimtes, worden elk dagdeel en bij zichtbare verontreiniging vervangen. De medewerkers zien erop toe dat er geen speelgoed wordt meegenomen naar deze ruimtes. Potjes worden meteen na gebruik gereinigd.

Schoeisel op de groepen

Hoe houden we de vloer op de groep schoon? In de ruimtes waar de kinderen verblijven dragen zij allereerst geen 'buitenschoenen'. We kunnen ervoor kiezen om de kinderen op sloffen of antislip sokken te laten lopen. Let op: niet op gewone sokken i.v.m. uitglijden (RIE). Bij de entree ligt een lange inloopmat waarop de voeten goed moeten worden geveegd. Dit geldt voor medewerkers, ouders en kind.

In de koudere maanden vragen we ouders of ze sloffen met antislipzool voor de kinderen willen meenemen. Dit i.v.m. veiligheid en hygiëne.

Fopspenen en flessen

Tijdens de intake met de VM-er wordt het gebruik van fopspenen en flesvoeding altijd met de ouders besproken.

Op de eerste dag van de opvang, controleert de groep (zo mogelijk de vm-er) of de flesjes en evt. aanwezig poederdoosjes voorzien zijn van sticker met naam en datum.

Elke daarop volgende ochtend bij het wegbrengen controleren de medewerkers of de flessen en het evt. aanwezige poederdoosje voorzien zijn van sticker met naam en datum. Naam en datum dient anders direct te worden toegevoegd door ouder of medewerker ter plekke.

Op de eerste dag van het kindje wordt met de ouders besproken of hun kind borstvoeding of flesvoeding krijgt. Dit wordt opgenomen op de bijzonderhedenlijst van de groep.

De afgekolfde borstvoeding leveren ouders voldoende gekoeld of ingevroren (in kleine porties) aan op het kinderdagverblijf. Deze voedingen dienen voorzien te zijn van sticker met naam en datum. We geven ouders het advies dat ze, tijdens het vervoer, de voeding in een koeltas moeten bewaren, anders wordt het niet voldoende koud bewaard.

Klaar gemaakte flesvoeding of gekookt water (wat per fles toegevoegd moet worden) met afgemeten poederbakje, moet ook door de ouders van sticker met naam en datum worden voorzien.

Alle soorten voeding en evt. poederdoosje wordt 's ochtends direct in het midden van de koelkast weggezet. De flessen worden bewaard in de koelkast.

Wij bewaren de borst- en flesvoeding in het midden van de koelkast. De flesvoeding wordt opgewarmd in de magnetron en de borstvoeding in de flessenwarmer. Beide voedingen worden bij binnenkomst direct in de koelkast gezet.

Elke ochtend om 9.00 uur moeten de PM-ers de flesvoeding en/ of borstvoeding controleren of alle flesjes zijn voorzien van sticker met naam en datum.

Is er onvoorzien een flesje waar geen sticker met naam en datum op staat en je denkt te weten van wie dit flesje is, dan bel je deze ouder op om dit te controleren.

Als je na het nabellen niet hebt kunnen vaststellen of de flesvoeding en/ of borstvoeding van het desbetreffende kindje is wordt het flesje zonder sticker NIET gegeven.

Als je na het nabellen wel hebt kunnen vaststellen of de flesvoeding en/ of borstvoeding van het desbetreffende kindje is, wordt door de medewerker direct naam en datum genoteerd op de fles.

Flesvoeding en/ of afgekolfde borstvoeding die niet voorzien zijn van sticker met naam en datum worden NIET gegeven.

De flessen van de kinderen worden dagelijks mee teruggegeven aan de ouders. De flessen die bij KOV 't Mereltje blijven, worden dagelijks gereinigd. Alle flessen die van het dagverblijf zelf zijn en de reservespenen worden na bruikleen direct uitgekookt.

Kapstokken

Ter voorkoming van hoofdluis hangen de kapstokhaakjes op de bso en peutergroepen op 15 cm afstand van elkaar. Daarnaast hebben we een luizenbeleid waar de PM'ers van op de hoogte zijn. Hierin staat o.a. vermeld dat jasjes niet over elkaar heen mogen hangen, dat we de kinderen stimuleren om de jasjes niet op de grond te laten liggen enz. De schoenen gaan in de schoenenbak of in het mandje van het kind. Op de 0- tot 4-jarigengroep worden ook de jasjes opgeborgen in het eigen mandje.

Zwemmen

Tijdens waterpret worden voor kinderen die nog niet zindelijk zijn zwemluiers gebruikt. Het water in kleine badjes wordt dagelijks en bij zichtbare verontreiniging direct verschoond. Badjes worden vóór het vullen en na gebruik gereinigd en droog opgeborgen. Voor het vullen van badjes wordt water van drinkwaterkwaliteit gebruikt. Voorwerpen en attributen waarmee kinderen en het zwem- en badwater in contact komen, zijn van materialen vervaardigd die gemakkelijk gereinigd kunnen worden. Voor gebruik in het badje wordt het juiste speelgoed gekozen. De medewerker ziet erop toe dat kinderen niet eten of drinken in het zwembadje. Er zijn maatregelen getroffen om te voorkomen dat (huis)dieren in het water kunnen komen. (Huis)dieren zijn overigens niet toegestaan op het dagverblijf.

Speelgoed

Bij aanschaf van speelgoed wordt gelet op de veiligheid, duurzaamheid, aantrekkelijkheid en spel materiaal dat de ontwikkeling van het kind stimuleert. Het aanwezige speelgoed wordt gecontroleerd op gebreken. Indien het een gevaar vormt voor de kinderen wordt het apart gehouden voor reparatie of weggegooid. Speelgoed dat in de mond genomen wordt, wordt dagelijks gereinigd en speelgoed dat niet in de mond genomen wordt, wordt wekelijks tot maandelijks gereinigd. Zichtbaar verontreinigd speelgoed wordt direct schoongemaakt. Na vervuiling met bloed, diarree of braaksel wordt het speelgoed direct gedesinfecteerd. Speelgoed voor binnen en buiten wordt gescheiden gehouden. Ook wordt het speelgoed gescheiden van schadelijke stoffen, zoals schoonmaakmiddelen.

Knuffels

Knuffels en ander speelgoed van stof wordt maandelijks gewassen. Er worden alleen stoffen speelgoedartikelen en knuffels aangeschaft die op minimaal 60°C gewassen kunnen worden. Wanneer zieke kinderen (met bijvoorbeeld een koortslip) met de knuffels voor algemeen gebruik spelen, worden de knuffels direct extra gewassen.

Roken

Het gehele kinderdagverblijf is – uiteraard – rookvrij. Het is verboden om in en rondom het pand te roken. Wij stimuleren ook de directe omgeving ook om naast het kinderdagverblijf niet te roken.

Tassen van de medewerkers

In de tassen van de personeelsleden kunnen kindonvriendelijke materialen zitten, zoals sigaretten, medicijnen enz. Daarom bergen de personeelsleden hun tassen op buiten het bereik van de kinderen. Hoog of in een afgesloten kast.

Slaapruimten

Onze slaapruimten zijn goed geventileerd en wij gebruiken wettelijk goedgekeurde ledikanten voor de kinderen. De kinderen slapen in een eigen slaapzak op een eigen hoelaken en onder een lakentje. De kinderen hebben hun eigen bed met het oog op hygiëne en emotionele veiligheid. Beddengoed wordt bij iedere wisseling van kind verschoond. Zodra het vuil is wordt het natuurlijk direct verschoond. Het beddengoed wordt wekelijks gewassen.

Dieren

Op de opvang zijn (huis)dieren verboden. Bij bezoek aan dieren (denk aan de kinderboerderij) is er altijd voldoende begeleiding aanwezig. Medewerkers houden toezicht op de kinderen in aanwezigheid van dieren. Als dieren worden gevoerd worden, dan let de medewerker op dat dit voorzichtig gebeurt. Kinderen wassen direct hun handen wanneer ze met dieren in aanraking zijn geweest. Als kinderen allergisch zijn, is er eerst overleg met de ouder over de eventuele mogelijkheden.

Ongedierte

Uitwerpselen van ongedierte worden meteen opgeruimd. Gaten en kieren zijn gedicht ter voorkoming van binnendringen van ongedierte, waar ook op wordt toegezien tijdens de verbouwing van elke nieuwe ruimte. Bij overlast van vliegen wordt een blauwe vliegenlamp opgehangen op de plaats waar de vliegen het gebouw binnenkomen. Bij overlast worden er ook horren geplaatst voor ramen en deuren.

Buitenspeelplaatsen

Onze buitenspeelplaats is omringd door een hekwerk. Het hek is goed afsluitbaar en de kinderen kunnen zich niet bezeren. Met inachtneming van de veiligheid en met het zicht op het makkelijk moeten kunnen verlaten van de speelplaats hebben wij een goed te openen schuifslot met driepuntssluiting op het hekwerk laten plaatsen. Kinderen krijgen deze niet open, maar volwassenen letterlijk in een handomdraai. Tenslotte is bij de buitenspeelplaats rekening gehouden met genoeg schaduwplekken voor de kinderen.

Uit veiligheidsoverwegingen vragen we de ouders om hun kind(eren) geen grote oorbellen of kettinkjes te laten dragen. Dit kan gevaarlijk zijn met blijven haken of spelen met andere kinderen.

Knutselen en lijmen

Tijdens het knutselen wordt alleen lijm op waterbasis gebruikt. In ruimtes met kinderen worden geen wasbenzine, terpentijn, verf, bijtmiddelen of andere chemicaliën met oplosmiddelen gebruikt. Na het knutselen wordt er extra gelucht.

Persoonlijke hygiëne en hygiëne van het kind

Het is belangrijk om goed op de lichamelijke hygiëne te letten. Niet alleen die van het kind, maar ook die van jezelf als PM'er. Geef zelf het goede voorbeeld, want persoonlijke hygiëne moet worden aangeleerd.

Was je eigen handen na toiletgebruik, na elke verschoning, bij het afvegen van een snotneus en voor en na het eten. Was de handen (en eventueel snoetjes) van de kinderen als ze vuil zijn, na het spelen, na gebruik van het toilet, voor en na het eten en voor het slapen gaan.

De kinderen worden regelmatig verschoond. Dit wordt bijgehouden op de daglijst die toegankelijk is voor elke leidster. Bij extreme poepbroeken, bloed of braaksel is het dragen van handschoenen noodzakelijk.

Fopspeentjes worden na het slapen teruggelegd in het persoonlijke bakje van het kind in de spenenbak.

Leer kinderen de hoest- en niesdiscipline aan. Kortom, leer kinderen om niet in de richting van een ander te hoesten en te niezen, door een hand voor neus en mond te houden, hun hoofd van anderen weg te draaien of (als dit niet mogelijk is) het hoofd te buigen en op tijd te snuiten.

Hygiëne en voedsel

Let op de houdbaarheidsdatum van producten. Gooi bij twijfel altijd weg. De koelkast dient elke dag te worden schoongemaakt, lees hierover meer in hoofdstuk 1.2 Koelkast. Flesvoeding mag niet in de deur staan, maar hoort in het midden van de koelkast, omdat daar de temperatuur het meest constant is. Klaargemaakte flesvoeding is 1 uur buiten de koelkast houdbaar. Fruithapjes zijn in de koelkast 1 uur houdbaar en moeten afgedekt worden bewaard.

Deuren

Bij alle deuren zijn de klinken hooggeplaatst of omhoog gekanteld (verticaal). Zo kunnen de kinderen niet zelf de deuren openen. Tevens zijn er speciale kunststofstrips bevestigd, zodat de kinderen niet tegen de hoeken van de muren vallen en zich bezeren. De buitendeur is altijd afgesloten. Ouders moeten eerst persoonlijk

aanbellen voordat hen toegang wordt verschaft. Bovendien heeft de binnendeur een code, die elk half jaar wordt gewijzigd. De code is alleen bestemd voor ouders/verzorgers en mag niet worden verstrekt aan derden.

Hygiëne tijdens het verschonen

Het verschonen van een baby brengt risico's met zich mee vanwege het mogelijke contact met ontlasting en urine. Er is een aanzienlijke kans dat het kind, de verzorger of de omgeving besmet raakt met ziekteverwekkers. Maak het verschoonkussen daarom ieder dagdeel schoon, verschoon het kind op het verschoonkussen en reinig het verschoonkussen na iedere verschoning. Concreet:

- Maak een oplossing (van allesreiniger en water) in een fles of plantenspuit en spuit of giet de oplossing op een wegwerpdoekje. Wanneer een katoenen doek wordt gebruikt, moet deze direct na gebruik in de was.
- Neem na het verschonen het verschoonkussen met een vochtige doek af. Droog het verschoonkussen na met een wegwerpdoek of een katoenen doek.
- Als gebruik wordt gemaakt van een plantenspuit, let er dan op dat de oplossing in de plantenspuit niet vernevelt (dus van dichtbij op het doekje spuiten). Stel de spuitmond zo in dat de oplossing niet te fijn verneveld wordt. Het flesje van de oplossing dagelijks legen, ompoelen en drogen.
- Het verschoonkussen mag niet gereinigd worden met billendoekjes. Dan blijft er namelijk een vette laag op het verschoonkussen achter die een broedplaats kan zijn voor micro-organismen.
- In principe is het niet nodig het verschoonkussen te desinfecteren. Zorgvuldig huishoudelijk schoonmaken is voldoende.
- Na vervuiling met bloed of bloederige diarree moet het verschoonkussen wel gedesinfecteerd worden. Maak het verschoonkussen eerst huishoudelijk schoon en ontsmet het kussen daarna met alcohol 70%. Laat de alcohol aan de lucht drogen. Gebruik geen geprepareerde alcoholdoekjes, maar alcohol 70% uit een fles in combinatie met een schone, droge doek.

1.2 Koelkast

De juiste temperatuur

- Vanuit gezondheidsoverwegingen wordt aangeraden de temperatuur van 3°C en 4°C aan te houden: deze temperatuur remt de groei van bacteriën en schimmels. Ons streven is maximaal 4°C.
- De thermometer moet in het midden van de koelkast te liggen.
- Controleer als PM'er dagelijks de temperatuur en noteer deze.

Hoe houd je de koelkast koel? Blijft de deur telkens even open staan, dan wordt goed koelen lastiger. En dan te bedenken dat een koelkast op de dagopvang dagelijks tot wel 50 keer opengaat. Als de etenswaren erin te dicht tegen elkaar staan, waardoor de koude lucht slecht kan circuleren, koelt de koelkast niet goed.

Anderzijds moet de koelkast wel voldoende gevuld zijn: wat er in staat, is immers al gekoeld en houdt de kou veel beter vast dan lucht.

Kortom:

- Sluit de deur altijd gelijk weer.
- Pak de koelkast niet te vol.
- Laat hem echter ook niet te leeg worden; dit kost extra stroom.

Bewaren van producten

- Bewaar verse producten (zoals zuivelspread, kaas, melk, hummus enz.) maximaal 2 dagen en dek deze altijd goed af.
- Bewaar lang houdbare producten (zoals jam, appelstroop, chocopasta) maximaal 1 maand. Appelstroop en chocopasta hoeven niet standaard in de koelkast te worden bewaard, maar dit wordt soms wel gedaan met warm weer.
- Noteer op alle producten, gelijk na openen, de datum van openen.
- Bewaar niets dat meer dan een paar uur op kamertemperatuur heeft gestaan, zeker in de zomer.
- Ongeopende blikjes en glas hoeven niet in de koeling. Wat veel azijn bevat is niet gevoelig voor bederf en mag buiten de koelkast blijven.
- Laat producten die gekoeld moeten blijven niet te lang buiten de koelkast staan. Een fles melk die een uur op kamertemperatuur staat, is dan gelijk een dag een minder houdbaar.

Temperatuurzones

- Zone 1 (bovenin) is het minst koud. Daar kan het zo'n 3°C tot 4°C warmer zijn dan de ingestelde temperatuur. Dit is de juiste plaats voor producten in pot, dranken, gebak, kaas, boter en eieren.
- Zone 2 (middenin) is het koudste deel van de koelkast en de beste plek voor de bederfelijkste en bacterie gevoelige waren. Bijvoorbeeld vers vlees en vis, kliekjes, gesneden verse groenten en fruit en zuivelproducten van rauwe melk.
- Zone 3 is de groentelade. Daar bewaar je verse, ongesneden groenten en fruit. Exotische fruitsoorten, zoals bananen en avocado's, kun je beter buiten de koelkast bewaren.

Koelkast schoonmaken

Maak je koelkast eenmaal per week grondig schoon. Zo zorg je dat hij zuinig blijft werken en voorkom je de groei van bacteriën.

- Verwijder alle plateaus, laden, bakken en rekken en maak ze schoon met afwasmiddel.
- Maak de binnenkant schoon met afwasmiddel of milde allesreiniger. Vergeet de deur en de deurrubbers niet.
- Maak het afvoergootje schoon met een wattenstaafje.
- Poets na met schoon water en maak alles droog met een schone theedoek.
- Maak 1 keer per jaar het rooster aan de achterkant schoon met een stofzuiger.

Overige tips voor

- Stop niet te veel gewicht in de vakken in de deur: de scharnieren kunnen hierdoor buigen, waardoor de koelkast slechter sluit.
- Op tijd een sopbeurtje en opruimbeurt helpen tegen nare geurtjes in de koelkast.
- Kijk om de paar maanden de deurrubbers na: je mag geen vel papier tussen de dichtingen kunnen schuiven. Lukt dat wel? Dan zijn de dichtingen versleten en verbruikt de koelkast meer stroom. Ook de rubbers moeten geregeld worden afgewassen.

Vriezer

De ideale temperatuur van een vriezer is -18°C. Op deze temperatuur stopt de bacterievorming en kan ingevroren voedsel langdurig (3 maanden) worden bewaard. Plaats de thermometer tussen twee zakken groenten en wacht minimaal 8 uur totdat je de temperatuur meet.

Vriezer schoonmaken

Om een vriezer schoon te maken moet deze eerst worden ontdooid. Dit wordt gedaan door de vriezer uit te schakelen en deze helemaal leeg te maken. Wacht nu tot de vriezer ontdooid is. Als er stukken ijs vast zijn blijven zitten, kun je deze voorzichtig weghakken. Hierna kun je beginnen met het schoonmaken van de vriezer. Zie stap 2 t/m 5 bij Koelkast schoonmaken.

1.3 Ventilatie

Binnenklimaat

KOV 't Mereltje ventileert het kinderdagverblijf de hele dag door. Hiermee voorkomen wij hinderlijke en schadelijke stoffen, waaronder vocht. Ventileren betekent: binnenlucht 24 uur per dag vervangen door buitenlucht. Oftewel constant een frisse stroom lucht in het kinderdagverblijf binnenlaten. Dit doen wij door het openzetten van ventilatieroosters en door ramen en/of deuren op een kiertje te zetten. We letten er hierbij op dat het niet tocht.

Schone ventilatieroosters

KOV 't Mereltje maakt de ventilatieroosters maandelijks schoon. Op sommige locaties hebben wij een automatisch ventilatiesysteem. Hiervan worden de filters 4 keer per jaar verschoond: 1 keer door het externe bedrijf, 3 keer door onze eigen technische dienst.

Luchten

KOV 't Mereltje lucht overdag alle ruimtes gedurende een half uur. Luchten betekent: het raam op minstens handbreedte (8 centimeter) openzetten. De CO₂ en luchtvochtigheid worden in groepsruimtes en slaapkamers regelmatig gecontroleerd. We rouleren tweewekelijks van groep om de CO₂ en luchtvochtigheid te meten met onze mobiele meter. Bevindingen worden op de lijst genoteerd. Op alle slaapkamers hangen standaard CO₂-meters die nauwlettend in de gaten worden gehouden. Deze bevindingen worden tevens op de lijst genoteerd. Bij activiteiten met veel beweging, verf en/of lijmmiddelen wordt het ventilatiegedrag aangepast. Er wordt dan meer geventileerd. Ook elke ochtend bij het klaarleggen van de bedden wordt er geventileerd.

Wij luchten zoals gezegd dagelijks, maar niet tijdens slaapmomenten. In de zomer wordt dit direct bij het openen in de ochtend gedaan, voordat de zon opkomt, om de warmte zoveel mogelijk buiten te houden.

Wat zijn de voorschriften van de GGD?

In het volgende overzicht zet de GGD haar ventilatie-eisen op een rijtje. Dit zijn de landelijke richtlijnen; een lokale GGD kan andere waarden hanteren. De genoemde waarden sluiten direct aan op de waarden gesteld in het nieuwe bouwbesluit 2012. Pieken tot 1.500 ppm zijn toegestaan, mits deze niet vaker dan 1 keer per dag voorkomen en niet langer duren dan 30 minuten per piek.

Tabel gezondheidskundige toetswaarden voor ventilatie in scholen en kindercentra

ventilatieklasse	Δ CO ₂ -gehalte, 98-percentiel (binnen-buiten)	CO ₂ -gehalte, 98-percentiel (incl. achtergrondconc.)*
	ppm	ppm
0. zeer goed	< 250	< 650
I. goed	250 – 400	650 – 800
II. matig	400 – 600	800 – 1000
III. onvoldoende	600 – 1000	1000 – 1400
IV. slecht	> 1000	> 1400

* Als achtergrondconcentratie wordt 400 ppm aangehouden

Ventilatie-eisen GGD

Vluchtige stoffen

In ruimtes met kinderen worden geen spuitbussen (verf, haarlak en luchtverfrissers) gebruikt.

Schimmels

Ontdekken wij ongewenste schimmels op de opvang? Dan nemen wij de schimmels vochtig af met water en soda. We gebruiken hiervoor een doek in plaats van een borstel om verspreiding van de schimmelsporen in de lucht te voorkomen. Daarbij maken we niet alleen de schimmelplek schoon, maar ook het oppervlak rondom de schimmels om alle schimmelsporen te verwijderen. Het oppervlak laten we hierna goed drogen. De basis voor de bestrijding van schimmels in een ruimte is het voorkomen van schimmelgroei door het wegnemen van de bron: vocht.

Bloempotten en -bakken worden regelmatig gereinigd, als de bloemen/planten zijn uitgegroeid. De potgrond wordt dan gelijk vervangen in verband met eventueel schimmelvorming.

Gelijkmatig verwarmen

KOV 't Mereltje verwarmt in de winterperiode de ruimten in het kinderdagverblijf goed en gelijkmatig. Hiermee voorkomen wij dat vocht neerslaat op ramen of in muren en in plafonds trekt, waardoor schimmels kunnen ontstaan. De thermostaat staat overdag rond de 20-22°C en 's nachts op minimaal 15°C. Op die manier daalt de temperatuur 's nachts niet te veel. Als in de slaapvertrekken van de kinderen de temperatuur onder de 15°C daalt, dan zetten we de verwarming zacht aan.

Luchtkwaliteit: overige

KOV 't Mereltje maakt geen gebruik van wierookstokjes, kaarsen, waxinelichtjes, olie, gel enz.

2. Voedingsbeleid

2.1 Wat en wanneer eten we bij 't Mereltje?

Het voedingsbeleid voor het kdv en de bso is gebaseerd op de richtlijnen van de (in 2016 vernieuwde) Schijf van Vijf van het Voedingscentrum. Ons doel: de kinderen op elke opvangdag gezonde voeding bieden en zo positief bijdragen aan hun fysieke en mentale ontwikkeling. Daarom bieden we voornamelijk producten aan uit de Schijf van Vijf met daarnaast een zogenaamde dag- en weekkeuze.

De Schijf van Vijf

De Schijf van Vijf bestaat uit 5 vakken, met in elk vak andere type producten. De producten die in de Schijf van Vijf staan, zijn volgens de laatste wetenschappelijke inzichten goed voor je lichaam. Als je eet volgens de Schijf van Vijf krijg je namelijk voldoende mineralen, vitamines, eiwitten, koolhydraten, vetten en vezels binnen. Het Voedingscentrum adviseert om elke dag een bepaalde hoeveelheid te eten uit elk vak. Die aanbevolen hoeveelheden zijn per leeftijd en geslacht verschillend, omdat de ene persoon nu eenmaal iets meer nodig heeft dan de ander. Daarnaast geeft het Voedingscentrum het advies om binnen de verschillende vakken te variëren.

Niet in de Schijf van Vijf: niet nodig of minder gezond

Wat valt buiten de Schijf van Vijf? Dit zijn producten:

- Met te veel zout, suiker, transvet of verzadigd vet of te weinig vezels. Denk aan: roomboter, vet vlees, volle zuivelproducten, gezouten noten, witbrood en witte pasta.
- Met negatieve gezondheidseffecten, wanneer je er veel van neemt. Bijvoorbeeld vleeswaren, bewerkt vlees en dranken met veel suiker, zoals frisdrank en sap.
- Die niet bijdragen aan een gezonde voeding, zoals koek en snoep.

De producten buiten de Schijf van Vijf verschillen sterk van elkaar. We gebruiken daarom 2 categorieën:

- Dagkeuze is iets kleins: een klein koekje, wat vleeswaren op brood, een waterijsje, een stukje chocolade of een eetlepel tomatenketchup.
- Weekkeuze is wat groter: een croissant, een stuk taart, een zakje chips, een glas frisdrank, chocopasta op brood.

Wij bieden op onze locaties af en toe dagkeuzes aan als broodbeleg of tussendoortje.

Vaste en rustige eetmomenten

Op 't Mereltje hanteren wij vaste eettijden. Dit zorgt voor een herkenbaar ritme en dat levert de kinderen rust op. We eten samen aan tafel, zowel tussen de middag als bij gezonde snackmomenten tussendoor. Dit is gezellig en het zorgt voor duidelijke eetmomenten. We nemen rustig de tijd om te eten en zorgen voor een fijne sfeer.

Onze pedagogisch medewerkers begeleiden de kinderen bij de maaltijd en hebben een voorbeeldfunctie. Onze pedagogisch medewerkers bepalen wanneer het kind eet. Het kind bepaalt uit een gezond voedingsaanbod wat het eet en hoeveel het daarvan eet. Wij dringen geen eten op, maar stellen wel een maximale hoeveelheid vast binnen ons aanbod.

Eetmomenten op 't Mereltje

Allergieën en individuele afspraken

Met de broodmaaltijd en tussendoortjes houden wij rekening met allergieën van kinderen. Uiteraard kunnen wij – ook wat betreft de warme maaltijd – individuele afspraken maken wanneer het noodzakelijk is om af te wijken van het voedingsbeleid. Bijvoorbeeld bij een dieet of een bepaalde (geloofs)overtuiging.

Traktaties

Iets te vieren? Als ouder kun je dan kiezen voor een niet-eetbare traktatie of een eetbare traktatie. Wij vinden het belangrijk dat de eetbare traktaties zo gezond mogelijk zijn. We vragen ouders dan ook om traktaties zo

klein mogelijk te houden en niet te calorierijk te maken. Bij speciale gelegenheden bieden wij zeer incidenteel snoep aan. Wij proberen de hoeveelheid suiker, zout en verzadigd vet die kinderen dan binnenkrijgen voor zover mogelijk te beperken.

Warme maaltijd van brasserie Bubbles & Blessings

Bij het serveren van onze warme maaltijden gebruiken wij de volgende checklist:

- Het eten wordt direct vanuit brasserie Bubbles & Blessings binnen gebracht. De logistiek medewerker brengt de maaltijden naar de vestigingen en zet hier de maaltijden in de keuken.
- Vanaf de keuken nemen de medewerkers van KOV 't Mereltje de warme maaltijd over. Handen dienen voor het eten en bereiden gewassen te worden.
- De temperatuur van de maaltijd moet direct bij levering worden gemeten en geregistreerd op de temperatuurlijst. Als deze onder de 65°C is, mag het eten niet worden geserveerd. Er wordt contact opgenomen met Bubbles & Blessings en wordt er een vervangende maaltijd geregeld.
- De warme maaltijden worden in de keuken verdeeld per groep en deze worden op de groep geserveerd.
- De PM'ers zitten aan tafel met de kinderen en maken er een gezellig en veilig eetmoment van. Voeding wordt niet opgedrongen aan de kinderen.

2.1.1 Voedingsaanbod voor kinderen tot 1 jaar

Baby's hebben elk een eigen voedingsschema. Wel overleggen wij met ouders om zo de voedingstijden zoveel mogelijk tussen 11.00 en 12.00 uur te laten plaatsvinden en vervolgens tussen 15.00 en 16.00 uur. Wij hanteren onderstaande aandachtspunten voor hun voeding:

Melk:

- We bespreken met ouders of hun kind borstvoeding of flesvoeding krijgt.
- Ouders leveren afgekolfd borstvoeding voldoende gekoeld of ingevroren (in kleine porties) aan op het kinderdagverblijf, voorzien van sticker met naam en datum.
- Ouders leveren klaargemaakte flesvoeding aan of gekookt water met afgemeten poederbakje (de juiste dosis per fles). We geven ouders het advies: bewaar de voeding tijdens het vervoer in een koeltas, zodat het voldoende koud wordt bewaard.
- Vanaf de leeftijd van 6 tot 12 maanden krijgt een kind opvolgmelk. Het kind krijgt nog geen gewone melk tot hij/zij 12 maanden is. Daarin zit te weinig ijzer en goede vetten en juist te veel eiwit.

Overig drinken:

- Naast borstvoeding of opvolgmelk krijgen kinderen water of lauwe (rooibos)thee zonder suiker. We zorgen dat de thee voldoende is afgekoeld of mengen de thee met koud water, zodat deze niet te warm is. Wij bieden soms diksap aan – sommige kinderen vinden water en/of thee echt niet lekker.
- Bij voorkeur oefent het kind vanaf 8 maanden met drinken uit een (plastic) beker. Dat is beter voor de mondmotoriek dan een beker met een tuit.
- Als een kind de beker niet leegdrinkt, heeft hij misschien geen dorst. Wij proberen het kind zoveel mogelijk te stimuleren, maar als het kind niet meer wil, dan hoeft hij/zij het niet op te drinken. We drinken met de kinderen op één moment. De kinderen die nog slapen, krijgen achteraf nog wat aangeboden.

(Eerste) hapjes:

- In overleg met de ouders starten met het geven van eerste hapjes. Volgens de richtlijn Voeding en Eetgedrag voor de Jeugdgezondheidszorg is dit tussen de 4 en 6 maanden en geven we een paar lepeltjes per oefenmoment. We beginnen met de zogenaamde 'oefenhapjes', waarbij het eten is fijngeprakt. Zodra kinderen hapjes krijgen, laten we ze de mondmotoriek oefenen met een (ondiep, plastic) lepeltje.
- In overleg met de ouders vervangen we na de leeftijd van 6 maanden de melkvoedingen steeds meer en gaat het kind steeds meer echte maaltijden eten.

- Het fruit wat we geven is vers gepureerd. Naarmate het kind beter kan happen, krijgt het stukjes vers fruit. Tussen de middag krijgt het kind een gepureerde warme hap tot dat het kind er aan toe is een normale warme maaltijd mee te eten. Wil hij of zij liever brood eten? Dan mag dat ook.
- Aan een zachte smaak went een kind makkelijker. Het fruit waarmee we beginnen is bijvoorbeeld een peer, appel of banaan. De warme hap of de normale warme maaltijd bestaat uit bijvoorbeeld worteltjes, bloemkool, courgette, boontjes of broccoli. De groenten zijn indien nodig gaargekookt in een beetje water zonder zout.

Broodbeleg:

- We besmeren het brood altijd met een beetje zachte (dieet)margarine uit een kuipje. Hierin zitten veel onverzadigde (goede) vetten. Meer beleg dan margarine hoeft niet. Gebruiken we toch meer beleg, dan kiezen we voor beleg uit de tabel bij Voedingsaanbod voor kinderen vanaf 1 jaar.
- Wij geven kinderen tot en met 12 maanden geen honing. Honing kan besmet zijn met een bacterie waar jonge kinderen erg ziek van kunnen worden.

2.1.2 Voedingsaanbod voor kinderen vanaf 1 jaar

Wij geven de kinderen water – met eventueel een beetje diksap, wanneer zij geen water of thee lusten. Daarnaast bieden we lauwe (rooibos)thee zonder suiker aan. Kinderen mogen ten alle tijden water drinken. Denk eraan als PM'er: wanneer kinderen om water of vocht vragen, is het eigenlijk te laat. Het kind heeft dan dorst. Vocht moet gedurende de hele dag worden aangeboden, vooral in de zomer (en) als het warm is.

Margarine:

- Kinderen tot 4 jaar kunnen het beste (dieet)margarine eten. In (dieet)margarine zitten vooral goede vetten, die kinderen in hun eerste levensjaren hard nodig hebben.

Broodbeleg:

- Als beleg kiezen wij vooral Schijf van Vijf-producten. Daarnaast bieden we een paar producten aan voor op brood die niet in de Schijf van Vijf staan. Dit zijn de zogeheten dag- en weekkeuzes. Wij zorgen ervoor dat het beleg mager is en niet te veel calorieën en ongezonde vetten bevat. Bij alle dagkeuze- en weekkeuze-producten letten we op de hoeveelheid suiker en zout.
- Wij bieden geen gewone kaas en smeerkaas aan. Hierin zit namelijk veel zout. Als alternatief geven we (light) zuivelspread of smeerbare geitenkaas.
- Wij bieden geen (smeer)leverworst aan. In (smeer)leverworst zit namelijk veel vitamine A. Het kan schadelijk zijn als een kind structureel te veel vitamine A binnenkrijgt. Aangezien het kind thuis al (smeer)leverworst zou kunnen krijgen, bieden wij uit voorzorg geen (smeer)leverworst aan. Als alternatief geven we sandwichspread of hummus.
- Wij geven kinderen geen producten van rauw vlees, zoals filet americain, ossenworst, carpaccio of niet-doorbakken tartaar. Wij geven ook geen rauwe of voorverpakte gerookte vis. Hierin kunnen ziekmakende bacteriën zitten.
- Wij bieden geen pindakaas aan. Aangezien pindakaas heel plakkerig kan zijn, kan het bij kinderen in de keel blijven plakken. Daarnaast kan een kind een ernstige allergie voor pinda's of noten hebben in een groep van 0-4 jaar. Dit geeft in deze leeftijdscategorie te veel risico's.

Eten en drinken op een opvangdag

Voor kinderen vanaf 1 jaar hebben wij het onderstaande voedingsaanbod. Uitgangspunt hierbij is dat er voornamelijk Schijf van Vijf producten worden aangeboden. Kinderen jonger dan 4 jaar hebben weinig ruimte voor dagkeuzes. Alleen voor op brood bieden we een paar producten buiten de Schijf van Vijf aan.

<p>Drinken</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Kraan)water. • (Rooibos)thee zonder suiker. • Halfvolle melk of karnemelk.
<p>Broodlunch</p> <p>Schijf van Vijf-producten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruinbrood. • Zachte (dieet)margarine. • (Seizoens)fruit, zoals banaan, appel, peer, enz. (geprakt of in kleine stukjes). • Sandwichspread naturel. • (Light) zuivelspread. • Smeerbare geitenkaas. • Hummus (let op: hummus kan sporen van bevatten). <p>We bieden daarnaast 4 dagkeuzes aan. Kinderen kiezen tijdens een broodmaaltijd 1 van de volgende soorten beleg:</p> <p>Dagkeuze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Halvajam. • Kokosbrood. • Appelstroop. <p>Weekkeuze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pure chocopasta.
<p>Tussendoor – ochtend en middag</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Seizoens)fruit, zoals stukjes appel, peer, banaan, kiwi, druiven, meloen, aardbei, mandarijn. • (Seizoens)groente, zoals stukjes worteltjes, komkommer, paprika, snoeptomaatjes. • Biscuitje, speculaasje, ontbijtkoek, soepstengel, rijstwafels, creamcracker of handje rozijnen. <p>Af en toe bieden we een klein tussendoortje buiten de Schijf van Vijf aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klein koekje: biscuitje, speculaasje, ontbijtkoek, soepstengel, rijstwafel, creamcracker. • Handje rozijnen. • Waterijsje.
<p>Warme maaltijd</p> <p>Schijf van Vijf-producten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 50 gram vlees, vis of vega. • 100 gram groente. • 100 gram koolhydraten.

Gemiddelde hoeveelheden

Onderstaande tabel geeft de gemiddelde dagvoeding van kinderen per leeftijdsgroep weer. Kortom, de dagvoeding die een kind nodig heeft om alle voedingsstoffen binnen te krijgen. Dit is inclusief het eten en drinken dat kinderen thuis krijgen. De hoeveelheden zijn gemiddeldes en dienen als richtlijn voor PM'ers en ouders. Wij passen de hoeveelheden aan op basis van de behoefte van het kind. Wij dwingen kinderen niet te eten.

*Binnen het vak Vis, peulvruchten of vlees variëren we elke week: 50 gram vis, 0,5 opscheplepel peulvruchten, maximaal 250 gram vlees of 1 tot 2 eieren.

1-3 jaar	Jongen en meisje
Groente (gram)	50-100
Fruit (porties)	1,5
Bruine boterhammen (stuks)	2-3
Volkoren graanproducten of aardappelen (opscheplepels)	1-2
Vis, peulvruchten of vlees*	1
Ongezouten noten (gram)	15
Zuivel (porties)	2
Kaas (gram)	-
Smeer- en bereidingsvetten (gram)	30
Vocht (liter)	1

3-4 jaar	Jongen en meisje
Groente (gram)	100-125
Fruit (porties)	1,5
Bruine boterhammen (stuks)	2-4
Volkoren graanproducten of aardappelen (opscheplepels)	2-3
Vis, peulvruchten of vlees*	1
Ongezouten noten (gram)	15
Zuivel (porties)	2
Kaas (gram)	20
Smeer- en bereidingsvetten (gram)	30
Vocht (liter)	1-1,5

2.1.3 Voedingsaanbod voor kinderen van 4 tot 13 jaar

Algemene uitgangspunten:

- De kinderen drinken (karne)melk, water of (rooibos)thee (zonder suiker) of roosvicee i.p.v. limonade.
- De kinderen eten geen producten van rauw vlees, zoals filet americain, ossenworst, carpaccio of niet-doorbakken tartaar. Wij bieden ook geen rauwe of voorverpakte gerookte vis aan. Deze producten kunnen ziekmakende bacteriën bevatten.

Eten en drinken op een opvangdag

Voor kinderen vanaf 4 jaar heeft 't Mereltje het onderstaande voedingsaanbod. Uitgangspunt hierbij is dat wij voornamelijk kiezen voor Schijf van Vijf-producten. Voor op brood bieden we een paar producten buiten de Schijf van Vijf aan.

<p>Drinken</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Kraan)water. • (Rooibos)thee zonder suiker. • Halfvolle melk of karnemelk. • Roosvicee.
<p>Tussendoor – ochtend en middag (na school)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Seizoens)fruit, zoals appel, peer, enz. • (Seizoens)groente, zoals worteltjes, komkommer, paprika, snoeptomaatjes. • Bij een halve dag 1 bruine boterham na schooltijd; bij een hele dag maximaal 4 boterhammen tussen de middag. • Biscuitje, speculaasje, ontbijtkoek, volkoren beschuit, soepstengel, rijstwafels, creamcracker of handje rozijnen. <p>Af en toe (bijvoorbeeld in de vakanties) bieden we een klein tussendoortje buiten de Schijf van Vijf aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klein koekje: bijvoorbeeld een lange vinger of (tijdens een activiteit) zelfgebakken versnapering. • Handje popcorn of chips. • Waterijsje.
<p>Brood en beleg</p> <p>Tijdens de broodmaaltijd staan de volgende producten op tafel:</p> <p>Schijf van Vijf-producten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volkorenbrood of bruinbrood. • Zachte (dieet)margarine of halvarine. • (Seizoens)fruit, zoals banaan, appel, peer, mandarijn. • (Seizoens)groente, zoals tomaat, worteltjes, paprika en komkommer. • Sandwichspread naturel. • Light zuivelspread. • Smeerbare geitenkaas. • Hummus (let op: hummus kan sporen van noten bevatten). <p>We bieden daarnaast 4 dag- of weekkeuzes aan. Kinderen kiezen tijdens een broodmaaltijd 1 van de volgende soorten beleg:</p> <p>Dagkeuze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Halvajam. • Kokosbrood. • Appelstroop. <p>Weekkeuze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pure chocopasta.

Warme maaltijd

- 100 gram vlees, vis of vega.
- 200 gram groente.
- 200 gram koolhydraten.

Gemiddelde hoeveelheden

Onderstaande tabel geeft de gemiddelde dagvoeding van kinderen per leeftijdsgroep weer. Kortom, de dagvoeding die een kind nodig heeft om alle voedingsstoffen binnen te krijgen. Dit is inclusief het eten en drinken dat kinderen de rest van de dag krijgen op school en thuis. De hoeveelheden zijn gemiddeldes en dienen als richtlijn voor PM'ers en ouders. Wij passen de hoeveelheden aan op basis van de behoefte van het kind. Wij dwingen kinderen niet te eten.

	4-8 jaar	9-13 jaar	
	Jongens en meisje	Jongens	Meisje
Groente (gram)	100-150	150-200	150-200
Fruit (porties)	1,5	2	2
Bruine of volkoren boterhammen (stuks)	2-4	5-6	4-5
Volkoren graanproducten of aardappelen (opscheplepels)	2-3	4-5	3-5
Vis, peulvruchten of vlees* (porties)	1	1	1
*Vis (gram)	50-60	100	100
*Peulvruchten (opscheplepels)	1-2	2	2
*Vlees (gram)	max. 250	max. 500	max. 500
Ongezouten noten (gram)	15	25	25
Zuivel (porties)	2	3	3
Kaas (gram)	20	20	20
Smeer- en bereidingsvetten (gram)	30	45	45
Vocht (liter)	1-1,5	1-1,5	1-1,5
Eieren (stuks)	2-3	2-3	2-3

Voedingshygiëne: bereiden en bewaren van voeding

Wij gaan veilig om met voedsel op de opvang om te voorkomen dat de kinderen ziek worden. Bij het bereiden en bewaren van voeding hanteren wij daarom een aantal strikte regels. Zie hiervoor hoofdstuk. 2.2 en 2.3.

2.2 Fles- en borstvoeding

Vorbereiding

- De flesjes van de kinderen zijn voorzien van een naam.
- De afgekolfde borstvoeding en poedermelktorentjes zijn voorzien van naam en datum.
- Van tevoren maken we de werkplek schoon en wassen we onze handen met water en zeep.

Bereiden

- We proberen de ouders zoveel mogelijk de flesvoeding kant en klaar mee te laten nemen.
- Afgekolfde borstvoeding verwarmen we in een flessenwarmer.
- De flesvoeding verwarmen we in de magnetron. We zwenken de fles als het water op temperatuur is om de warmte goed te verdelen, waarna we poeder toevoegen en nogmaals goed schudden.
- We laten de melk niet warmer worden dan 30 tot 35°C (drinktemperatuur). Dit is met name van belang voor borstvoeding, omdat de beschermende stoffen in deze voeding verloren gaan als de melk te warm wordt.
- We druppelen klaargemaakte melk op de binnenkant van de pols om te voelen of deze niet te warm is.

Schoonmaken

- Melk die overblijft na het voeden gooien we (na maximaal 1 uur bewaren) weg.
- Direct na het drinken spoelen we de fles en speen schoon met koud water.
- Enkel de flesjes die van ons zijn (of flessen die achterblijven van de ouders) en tevens spenen wassen we in heet sop met een flessenborstel of in de afwasmachine op een lang wasprogramma op minimaal 55°C.
- De flessen, spenen enz. die elke dag weer mee naar huis gaan, worden enkel goed omgespoeld met heet water en worden thuis schoongemaakt.
- Wordt er bij elke voeding eenzelfde fles gebruikt? Dan wordt deze fles na elke voeding met heet water en afwasmiddel door de medewerker op de groep schoongemaakt.
- De fles en speen laten we ondersteboven op een schone, droge doek drogen.

Bewaren

- Borstvoeding: gekoeld aangeleverde borstvoeding plaatsen we zo snel mogelijk in het midden van de koelkast. We bewaren deze maximaal 3 dagen in de koelkast. Ingevroren borstvoeding bewaren we maximaal 6 maanden in de vriezer.
- Flesvoeding: klaargemaakte flesvoeding zetten we meteen na het klaarmaken in de koelkast. Deze flesvoeding bewaren we maximaal 8 uur in de koelkast, daarna gooien we het weg.

2.3 Overige voeding

Vorbereiding

- De handen van de kinderen wassen we met water en zeep voor het eten en na toiletbezoek.
- Pedagogische medewerkers wassen hun handen met water en zeep voor het eten en voor het bereiden van voeding, na het aanraken van rauw vlees en rauwe groente, na toiletbezoek en na het verschonen van baby's.
- Ingevroren producten ontdooien we afgedekt in de koelkast of in de magnetron op ontdooistand.
- We zorgen ervoor dat het aanrecht, keukengerei en snijplanken schoon zijn.
- Groente en fruit wassen we om stof en vuil te verwijderen.

Bereiden

- Warm eten wordt goed verhit aangeleverd, vooral vlees, kip, eieren en vis. Dit controleren en noteren wij ook.
- We verwerken geen rauwe eieren in gerechten die niet worden verhit.
- Het eten scheppen we enkele keren om, zodat de warmte wordt verdeeld.

Bewaren

- We maken gebruik van stickercodering om de datum waarop het product geopend is te vermelden.
- Verpakkingen sluiten we direct na gebruik.
- We gebruiken afsluitbare bakjes om eten te beschermen tegen uitdrogen, bacteriën en schadelijke stoffen.
- Bederfelijke producten, zoals vleeswaren, leggen we direct na gebruik weer in de koelkast (4°C). We gooien deze producten weg nadat ze 2 dagen open zijn geweest of als de 'Te gebruiken tot'-datum is verlopen.
- Staat op een product 'Gekoeld bewaren', dan hoort het in de koelkast.
- Producten die de 'Ten minste houdbaar tot'-datum hebben overschreden, worden ook niet meer gebruikt en weggegooid.
- Restjes van de warme maaltijden worden altijd weggegooid.
- Aangebroken smeerbare geitenkaas en hummus worden maximaal 3 dagen gebruikt.
- Aangebroken (licht) zuivelspread wordt maximaal 2 weken gebruikt.

3. Stamgroep

3.1 Toelichting stamgroepen

Ieder kind wordt opgevangen in een vaste stamgroep, ook wel de groepsruimte genoemd. De groepsruimte is zodanig ingericht en ingedeeld dat kinderen van verschillende leeftijden op hun leeftijd afgestemde activiteiten kunnen ondernemen. De inrichting is kindgericht door materiaal- en kleurkeuze.

Maximale omvang stamgroep

Een stamgroep binnen de dagopvang bestaat uit maximaal 9, 12, 14 of 16 kinderen – afhankelijk van de locatie en het aantal vierkante meters. De omvang van de stamgroepen op de buitenschoolse opvang is bij 't Mereltje maximaal 20 kinderen. In voorkomende gevallen kan de stamgroep van 8- tot 13-jarigen bestaan uit 30 kinderen.

Leeftijdsopbouw van de stamgroep

Elke stamgroep heeft een vaste samenstelling. Dit biedt de veiligheid én de mogelijkheid om vertrouwd te raken met groepsgegoten. In de dagopvang is gekozen voor een verticale groepsopbouw waarbij 0- tot 4-jarigen in één groep samen optrekken. Daarnaast is er op elke locatie minimaal één peuterstamgroep, bedoeld ter voorbereiding op het basisonderwijs.

In de buitenschoolse opvang zijn de stamgroepen (afhankelijk van de locatie) ingedeeld naar leeftijd (4 tot 6 jaar en 6 tot 12 jaar) of er is een verticale groep van 4- tot 12-jarigen. In het laatste geval worden na binnenkomst 2 tot 3 groepjes gevormd door de PM'ers om passende activiteiten mee te ondernemen.

Tweede stamgroep

Binnen 't Mereltje heeft ieder kind dus een eigen stamgroep. Elk kind krijgt naast zijn (basis)stamgroep een tweede stamgroep toegekend. In bepaalde situaties kunnen wij ervoor kiezen om gebruik te maken van deze tweede stamgroep. Dat betekent dat een kind bij ziekte van een medewerker, tijdens vakantieperiode of op rustige dagen kan worden opgevangen op een andere groep – zijn of haar vaste tweede stamgroep. Dit wordt zoveel mogelijk van tevoren ingepland en afgestemd met de ouders.

Ouders horen schriftelijk van welke tweede stamgroep gebruik kan worden gemaakt. De kinderen mogen alleen worden overgeplaatst samen met een vaste beroepskracht en de gehele stamgroep. Daarbij houden wij uiteraard rekening met de maximale omvang van de stamgroep. Uitzondering: is de totale stamgroep op een opvangdag dusdanig klein dat er 1 vaste beroepskracht is ingepland en zij wordt ziek of is op vakantie? Dan kan het voorkomen dat de gehele stamgroep naar de tweede stamgroep verhuist zonder vaste beroepskracht. Dit gebeurt, zoals gezegd, uitsluitend bij uitzondering.

Sommige groepen bestaan op woensdag en vrijdag uit (minder dan) 6 kinderen, waardoor er op de groep maar 1 medewerker aanwezig is. 't Mereltje maakt de keuze om dan groepen samen te voegen. Hierbij wordt rekening gehouden met het stamgroepenbeleid.

Wanneer een kind op een andere groep dan zijn/haar stamgroep wordt opgevangen, is het van belang dat dit van tevoren wordt ingepland. Ouders en kind moeten vooraf weten waar de opvang plaatsvindt. Kinderen mogen dan op maximaal 2 groepen worden opgevangen.

Studiedagen en vakantie op de bso

Tijdens studiedagen en vakanties worden de kinderen van de bovengenoemde stamgroepen op een andere Stormvogel bso opgevangen. In het contract tekenen ouders voor de reguliere opvang en vakantie opvang. De ouders worden tijdig over het vakantie programma op de hoogte gebracht. Als we ouders informeren over het vakantie programma, geven we de ouders nog eens extra door op welke locatie de vakantie opvang plaatsvindt. De opvang tijdens studiedagen en vakanties vindt voor Zeist plaats op bso Stormvogel Choisyweg en voor De Bilt/Bilthoven op bso Stormvogel Groenekansweg. Alle andere bso's zijn gesloten.

3.2 Registratie stamgroepen

Dagopvang

Eerste stamgroep	Tweede groep
Mare	Zon
Zon	Mare
Maan (peutergroep)	Terra (peutergroep)
Terra (peutergroep)	Maan (peutergroep)
Eerste stamgroep	Tweede groep
Biggetje	Kalfje
Kalfje	Biggetje
Lammetje	Biggetje
Geitje	Mini-Boerderij 1
Mini-Boerderij 1	Mini-Boerderij 2
Mini-Boerderij 2	Mini-Boerderij 1
Eerste stamgroep	Tweede groep
Harlekijn	Jonkvrouw
Jonkvrouw	Harlekijn
Markies	Jonkvrouw
Mini-Burcht 1	Mini-Burcht 2
Mini-Burcht 2	Mini-Burcht 1
Eerste stamgroep	Tweede groep
Framboos	Bloesem
Bloesem	Framboos
Aardbei	Framboos
Mini Braam	Kers
Kers	Kruisbes
Kruisbes	Kers
Eerste stamgroep	Tweede groep
Madelief	Waterlelie
Waterlelie	Madelief
Boterbloem (peutergroep)	Zonnebloem (peutergroep)
Zonnebloem (peutergroep)	Boterbloem(peutergroep)

Buitenschoolse opvang

Binnen de bso mogen kinderen en vaste pedagogisch medewerkers – bijvoorbeeld voor activiteiten – gebruikmaken van andere groepsruimtes binnen hun eigen locatie.

Eerste stamgroep	Tweede groep
bso Stormvogel Torenkamer 1	bso Stormvogel Torenkamer 2
bso Stormvogel Torenkamer 2	bso Stormvogel Torenkamer 1
bso Stormvogel Torenkamer 3	bso Stormvogel Torenkamer 4
bso Stormvogel Torenkamer 4	bso Stormvogel Torenkamer 3
bso Stormvogel Torenkamer 5	bso Stormvogel Torenkamer 6
bso Stormvogel Torenkamer 6	bso Stormvogel Torenkamer 5
Eerste stamgroep	Tweede groep
bso Stormvogel Groenkanseweg/Boerderij	bso Stormvogel Planetenbaan
Eerste stamgroep	Tweede groep
bso Stormvogel Planetenbaan	bso Stormvogel Groenkanseweg/Boerderij
Eerste stamgroep	Tweede groep
bso Stormvogel Abt. Ludolfweg/Rietakker	bso Stormvogel Groenkanseweg/Boerderij
Eerste stamgroep	Tweede groep
bso Stormvogel Choisyweg, groep Perzik	bso Stormvogel Choisyweg, groep Appel
bso Stormvogel Choisyweg, groep Appel	bso Stormvogel Choisyweg, groep Perzik
bso Stormvogel Choisyweg, groep Peer	bso Stormvogel Choisyweg, groep Mandarijn
bso Stormvogel Choisyweg, groep Mandarijn	bso Stormvogel Choisyweg, groep Peer
Eerste stamgroep	Tweede groep
bso Stormvogel Choisyweg, groep Perzik	bso Stormvogel Choisyweg, groep Appel
bso Stormvogel Choisyweg, groep Appel	bso Stormvogel Choisyweg, groep Peer
bso Stormvogel Choisyweg, groep Peer	bso Stormvogel Choisyweg, groep Appel
bso Stormvogel Choisyweg, groep Mandarijn 1	bso Stormvogel Choisyweg, groep Mandarijn 2
bso Stormvogel Choisyweg, groep Mandarijn 2	bso Stormvogel Choisyweg, groep Mandarijn 1

3.3 Centrale ruimten

Tenslotte zijn er binnen 't Mereltje ruimten waarvan we gebruikmaken tijdens gezamenlijke en groepsoverstijgende activiteiten. Denk aan: muziekles, creatief, voorlezen, snoezelen en koken. Tussen de verschillende ruimten is een balans tussen rust en actie, stilte en geluid, alleen en samen, spannend en veilig. Het kind keert steeds terug naar de eigen groepsruimte, die een herkenbare en vertrouwde plek is voor hem of haar. Een vrije ruimte die uitdaagt en stimuleert tot rennen, klimmen, avontuur en ontdekken is veelal de buitenruimte.

Bij slecht weer wordt extra gebruik gemaakt van de centrale hal. Bij mooi weer wordt extra gebruik gemaakt van de buitenruimte.

Speelmomenten in de centrale speelruimte

Op de volgende pagina's delen we het speelschema per vestiging.

Planetenbaan 2, Bilthoven: Wintertuin

9.45-10.15	Mare en Zon – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte
9.45-10.15	Maan en Terra (peutergroepen) gaan naar buiten
10.15-10.30	Tv-kijken en Maan en Sterre spelen buiten
10.30-11.00	Schoonmaken van de Wintertuin
11.00-11.30	Mare en Zon gaan naar buiten
11.00-11.30	Mare en Zon doet een activiteit op de groep
11.30-12.30	Handen wassen met de kinderen, daarna gaan we samen aan tafel eten
12.45-14.00	Algemeen gebruik van de Wintertuin en/of de buitenruimte i.v.m. schoonmaak van de groepen en het eetmoment van de pedagogisch medewerker(s)
14.00-14.30	Maan en Terra (peutergroepen) in de Wintertuin, met kinderen die uitgerust zijn
15.20-15.40	Mare en Zon – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte

Hortensialaan, Zeist: Bloementuin

9.45-10.15	Waterlelie en Madelief – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte
9.45-10.15	Zonnebloem en Boterbloem (peutergroepen) gaan naar buiten
10.15-10.30	Tv-kijken; Zonnebloem en Boterbloem (peutergroepen) buiten spelen
10.30-11.00	Schoonmaken van de Bloementuin
11.00-11.30	Waterlelie en Madelief gaan naar buiten
11.00-11.30	Zonnebloem en Boterbloem (peutergroepen) doen een activiteit op de groep,
11.30-12.30	Handen wassen met de kinderen, daarna gaan we aan tafel eten met de kinderen
12.45-14.00	Algemeen gebruik van de Bloementuin en of buitenruimte ivm schoonmaak groepen en eetmoment Pm-er
14.00-14.30	Zonnebloem en Boterbloem (peutergroepen) in de Bloementuin, met kinderen die uitgerust zijn
15.20-15.40	Waterlelie en Madelief – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte

Groenekanseweg, De Bilt: Stal

9.45-10.15	Biggetje en Kalfje – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte
9.45-10.15	Mini-Boerderij 1 en Mini-Boerderij 2 (peutergroepen) gaan naar buiten
10.15-10.30	Tv-kijken en Mini-Boerderij 1 en 2 (peutergroepen) spelen buiten
10.30-10.45	Lammetje
10.45-11.00	Schoonmaken van de Stal
11.00-11.30	Biggetje, Kalfje en Lammetje gaan naar buiten
11.00-11.30	Mini-Boerderij 1 en Mini-Boerderij 2 (peutergroepen) doen een activiteit op de groep
11.30-12.30	Handen wassen met de kinderen, daarna gaan we aan tafel eten
12.45-14.00	Algemeen gebruik van de Stal en/of buitenruimte i.v.m. schoonmaak van de groepen en het eetmoment van de pedagogisch medewerker(s)
14.00-14.30	Mini-Boerderij 1 en Mini-Boerderij (peutergroepen) in de Stal, met kinderen die zijn uitgerust
15.00-15.20	Lammetje en Biggetje – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte
15.20-15.40	Kalfje

Julianalaan, Bilthoven: Kasteeltuin

9.45-10.15	Jonkvrouw en Harlekijn – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte
9.45-10.15	Mini-Burcht en Markies (peutergroepen) gaan naar buiten
10.15-10.30	Tv-kijken; Mini-Burcht en Markies (peutergroepen) spelen buiten
10.30-11.00	Schoonmaken van de Kasteeltuin
11.00-11.30	Jonkvrouw en Harlekijn gaan naar buiten
11.00-11.30	Mini-Burcht en Markies (peutergroepen) doen een activiteit op de groep
11.30-12.30	Handen wassen met de kinderen, daarna gaan we aan tafel eten
12.00-14.00	Algemeen gebruik van de kasteeltuin en/of buitenruimte i.v.m. schoonmaak van de groepen en het eetmoment van de pedagogisch medewerker(s)
14.00-14.30	Mini-Burcht en Markies (peutergroepen) in de Kasteeltuin, met kinderen die zijn uitgerust
15.20-15.40	Jonkvrouw en Harlekijn – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte

Choisyweg, Zeist: Boomgaard

9.45-10.15	Framboos, Bloesem en Aardbei – eventueel wordt gebruikgemaakt van de tweede stamgroepruimte
9.45-10.15	Kers, Mini Braam en Kruisbes (peutergroepen) buiten of Oranjerie
10.15-10.30	Tv-kijken; Kers, Mini-Braam en Kruisbes (peutergroepen) spelen buiten
10.30-11.00	Schoonmaken van Boomgaard
11.00-11.30	Framboos, Bloesem en Aardbei, gaan naar buiten
11.00-11.30	Kers, Mini-Braam en Kruisbes (peutergroepen) doen een activiteit op de groep
11.30-12.30	Handen wassen met de kinderen, daarna gaan we aan tafel eten met de kinderen
12.45-14.00	Algemeen gebruik van de Boomgaard en of buitenruimte i.v.m. schoonmaak groepen en eetmoment PM'er
14.00-14.30	Kers, Mini-Braam en Kruisbes (peutergroepen) in de Boomgaard, met kinderen die uitgerust zijn
15.20-15.40	Framboos, Bloesem en Aardbei – eventueel wordt gebruik gemaakt van de tweede stamgroepruimte

4. Uitstapjes en excursies

Binnen de kinderopvang (kdv en bso) vinden er soms uitstapjes plaats buiten de vestigingen. Het gaat hier om groepsactiviteiten. Ons doel met dit beleid: de uitstapjes zo veilig mogelijk laten verlopen en eenduidigheid creëren over de afspraken omtrent uitstapjes. Het uitstapjesbeleid is opgesteld om ondersteuning te bieden aan PM'ers van 't Mereltje, die tijdens een uitstapje verantwoordelijkheid dragen voor de kinderen.

4.1 Voorbereiding

Binnen onze kinderopvang (kdv en bso) wordt per activiteit toestemming gevraagd aan ouders. Hoewel ouders contractueel akkoord geven op uitjes, vinden wij aanvullende toestemming van belang. De uitzondering hierop: wanneer ouders middels het bijzonderheden-NAW-formulier hebben aangegeven dat 't Mereltje niet per activiteit toestemming hoeft te vragen.

Een uitje, hoe spontaan ook, wordt altijd goed voorbereid ondernomen. Bovenal moet de veiligheid van de kinderen worden gewaarborgd op de dag of middag dat het uitje is gepland. Allereerst wordt besloten welke PM'ers meegaan met de activiteit en vervolgens worden de taken verdeeld. Ook wordt een keuze gemaakt wat betreft het soort vervoer. We maken een schatting van de groepsgrootte tijdens het uitje en beoordelen op basis daarvan hoeveel begeleiding noodzakelijk is.

4.2 Veiligheid

- Kinderen die meegaan met het uitje krijgen allemaal een herkenbaar gekleurdeband om met het Mereltje-logo erop + telefoonnummer. Zo is duidelijk te zien dat zij bij elkaar horen en uiteraard bij welke kinderopvang.
- De pedagogisch medewerkers hebben een mobiele telefoon mee, zodat ze bereikbaar zijn.
- Elke PM'er is bekend met ons veiligheidsverslag. Dit verslag is speciaal gericht op onze uitjes (zie bijgevoegd Veiligheidsverslag).

Heeft een kind geen toestemming gekregen van de ouders? Dan blijft hij of zij tijdens het uitje op de kinderopvang. De begeleidende PM'ers zorgen ervoor dat de kinderen hier een normale (mid)dag ervaren.

4.3 Begeleiding

Tijdens een uitje mag 1 gediplomeerde begeleider onder zijn of haar toezicht meenemen:

- 0-2 jaar: maximaal 4 kinderen
- 2-4 jaar: maximaal 8 kinderen
- 4-12 jaar: maximaal 10 kinderen

Gaat er een tweede gediplomeerde begeleider mee? Dan betekent dat dat je het aantal kinderen mag verdubbelen.

Omdat wij werken volgens het vierogenprincipe is er tijdens een uitje altijd een tweede volwassen persoon aanwezig. Hij of zij hoeft niet gediplomeerd te zijn. Let wel op dat je het aantal kinderen alleen mag verdubbelen bij een gediplomeerde begeleider.

De pedagogisch medewerkers verliezen de kinderen geen moment uit het oog. Tijdens het uitstapje blijft de gehele groep bij elkaar. Dat betekent ook: meld het aan de andere PM'er(s) als je bijvoorbeeld even naar het toilet moet. Je spreekt dan ter plekke af wie de begeleiding van de kinderen even over neemt.

4.4 Vervoer

Het openbaar vervoer, de auto, de Stint en in sommige gevallen lopend – wij kiezen bij elk uitje het meest passende vervoer. In ons vervoersprotocol lees je alle afspraken omtrent het vervoeren van kinderen.

Houdt als PM'er altijd rekening met de gevaren tijdens vervoer.

- OV: bij openbaar vervoer ben je sneller het overzicht kwijt; zorg dus dat je zoveel mogelijk bij elkaar in de buurt blijft, houd de kinderen continu in de gaten en spreek van tevoren duidelijk af bij welke halte je eruit moet.
- Auto: in de auto is het belangrijk dat alle kinderen op een veilige manier worden vervoerd. Zorg van tevoren dat ouders van de kinderen die meegaan hun eventuele kinderstoeltjes/stoelverhogers meenemen naar de kinderopvang, zodat deze tijdens vervoer gebruikt kunnen worden.
- Lopend: Met onze bso-kinderen maken we regelmatig gebruik van externe activiteiten en locaties in de buurt van de kinderopvang. Vaak is dit op loopafstand. Denk aan het bos, de kinderboerderij of een hertenkamp. De PM'ers verzamelen de kinderen en laten ze twee-aan-twee lopen naar de bestemming. Twee-aan-twee lopen verkleint het risico dat kinderen de weg op rennen zo veel mogelijk. Tijdens het lopen worden de kinderen bewust gemaakt van de risico's bij het oversteken van de weg.
- Stint: in sommige gevallen gaat de bso iets verder weg voor een uitje. Dan gebruiken we de Stint, waarin alle kinderen altijd een helm dragen.

4.5 Wat neem je mee tijdens elk uitje?

Doorloop het volgende stappenplan bij elk uitje:

- Neem altijd de mobiele telefoon mee met daarin de telefoonnummers van de vestigingen vestigingsmanagers.
- Ook zorg je ervoor dat je de telefoonnummers van de ouders van de kinderen bij je hebt. In geval van calamiteiten kan er direct gehandeld worden.
- De pedagogisch medewerkers hebben een bodywarmer/shirt aan met daarop de naam van de kinderopvang.
- Zorg ervoor dat er een EHBO-doos mee gaat en maak aan iedereen duidelijk wie hem bij zich draagt.
- Neem voldoende eten en drinken mee.
- Ga je met het openbaar vervoer? Zorg dan voor voldoende strippenkaarten voor de heen- en terugreis.

5. Calamiteiten en ongevallen

Calamiteiten zijn onverwachte en veelal heftige gebeurtenissen die zeer ingrijpend zijn voor het gebeuren op de kinderopvang. Elke categorie van calamiteiten vereist een eigen manier van handelen. In alle categorieën heeft de bedrijfshulpverlener (BHV'er) de leiding bij de calamiteit. De BHV'er is herkenbaar aan het oranje vest met daarop de letters BHV. Voor alle situaties geldt dat in het geval van calamiteiten het inroepen van hulp van andere volwassenen dan de groepsleiding noodzakelijk kan zijn voor een goede benadering. Dit is ter beoordeling van de dan aanwezige groepsleiding.

Calamiteitenplan

Voor alle vestigingen van KOV 't Mereltje is één overkoepelend calamiteitenplan opgesteld. Daarin staat nauwkeurig beschreven hoe wij juist en tijdig handelen in diverse noodsituaties. Ook is er een helder ontruimingsplan voor de kinderopvang; dit oefenen we minstens één keer per jaar om goed voorbereid te zijn. Ons streven is om dit één keer per kwartaal te doen. De goedgekeurde blusapparatuur en brandmeldingsinstallatie wordt jaarlijks gecontroleerd door een daartoe bevoegde instantie.

EHBO

EHBO-dozen en gifwijzers zijn aanwezig op onze kinderopvang. Per locatie zijn er altijd meerdere medewerkers aanwezig die in het bezit zijn van een EHBO-diploma. Per locatie zijn er bovendien minimaal 2 BHV'ers aanwezig.

Soorten calamiteiten

Een calamiteit is een een onvoorziene gebeurtenis of storend voorval met soms kleine soms grote gevolgen. Een calamiteit kan binnen elk bedrijf plaatsvinden zo ook bij 't Mereltje.

Het kan zijn dat een locatie op stel op sprong zijn deuren moeten sluiten wegens een onvoorziene omstandigheid, een brand op een locatie, een leidster wordt onwel, een kind valt ongelukkig en moet naar het ziekenhuis.

Calamiteiten zijn in verschillende categorieën te verdelen:

- Calamiteiten door brand en storingen
- Calamiteiten rondom het breng- en haalmoment
- Calamiteit veroorzaakt door een ongeval
- Calamiteiten door een bommelding
- Overige calamiteiten

In de volgende hoofdstukken bespreken we de verschillende soorten calamiteiten.

5.1 Calamiteiten door brand en storingen

Tot deze categorie calamiteiten behoren bijvoorbeeld:

- Overstroming, stroomstoring, storing aan de centrale verwarming en brand.
- Apparatenstoring.

Wat kun je als medewerker doen?

- Blijf kalm.
- Zorg dat de kinderen zo min mogelijk overlast hebben. Breng kinderen indien nodig naar een andere ruimte.
- Stel je vestigingsmanager en het management op de hoogte van de calamiteit.
- Overstromingen door storing aan de waterleiding (niet van apparatuur) of defecten aan de centrale verwarming dienen gemeld te worden aan de technische dienst. Zij zullen verder actie ondernemen of uitzetten.
- Koppel de ondernomen acties terug naar VM'er en MT.

Wat kan een medewerker doen bij een storing?

- Bij computerstoring: neem contact op met support.
- Bij energie- of andere storing: neem contact op met de technische dienst.
- Bij storingen van kopieerapparaat: neem contact op met leverancier.

5.2 Calamiteiten rondom het breng- en haalmoment

Ophalen door een onbekende of ouder met omgangsverbod

Spreek tijdens het kennismakingsgesprek af dat een kind alleen aan de ouders wordt meegegeven, tenzij de ouders van tevoren hebben laten weten dat iemand anders hun kind komt ophalen. Geef een kind nooit aan een ander mee, als je hiervan niet van tevoren op de hoogte bent gesteld.

Komt er toch een onbekende het kind ophalen? Neem de betreffende persoon apart en leg de regel uit. Neem telefonisch contact op met ouders/verzorgers. Maak een kopie van paspoort of rijbewijs – pas na telefonische goedkeuring van de ouder. Zonder mag het kind niet worden meegegeven.

Zijn de ouders van het kind gescheiden en is er een omgangsverbod met een van de ouders? Dan wordt het kind niet meegegeven aan de betreffende ouder of aan een door deze ouder goedgekeurde derde. Neem betreffende persoon apart en leg de regel uit.

Ontstaat er een gevaarlijke situatie? Zet je niet en handel in het belang van de kinderen en jezelf. Probeer een collega in te seinen – indien de veiligheid van de kinderen en het personeel dit toelaat – zodat deze ongezien 112 kan bellen. Indien perso(n)en het pand weer verla(a)t(en), bel dan 112 voor de politie en probeer een signalement door te geven. Stel direct de VM'er en het MT op de hoogte.

Wat kan een medewerker doen?

Dit is de te volgen handswijze:

- Neem contact op met de VM'er en het MT.
- Neem contact op met de ouders (indien niet bereikbaar: probeer noodadressen) en leg ze de keuze voor: ophalen of toestemming voor evacuatie.
- Taxibusjes bellen – denk aan de gordels.
- Een PM'er gaat mee met het vervoer van de kinderen.
- Er blijven medewerkers bij de kinderen die worden opgehaald. Het aantal medewerkers is afhankelijk van het aantal op te halen kinderen.

5.3 Calamiteit veroorzaakt door een ongeval

Wat kan een medewerker doen? We delen hier de stappenplannen voor zowel een ongeval met een kind als een ongeval met een PM'er.

Ongeval met een kind

Bij een ongeval met een kind wordt de volgende handelwijze gevolgd:

- De pedagogisch medewerker blijft bij het kind en de collega haalt de EHBO-koffer en verricht eerste hulp.
- Direct wordt de VM'er ingelicht en indien nodig ook het MT.
- De pedagogisch medewerker bepaalt of een behandeling van het kind noodzakelijk is. Is dit niet het geval dan wordt het kind getroost.
- De BHV'er neemt het besluit of de komst van een arts of ambulance is vereist. Elk kinderdagcentrum heeft een huisarts die in geval van een ongeval kan worden gebeld.
- In geval van twijfel wordt de huisarts gebeld.
- Indien het invoeren van een arts of ambulance niet noodzakelijk is, bepaalt de bedrijfshulpverlener of de BHV'er (of pedagogisch medewerker met het EHBO- diploma) of het kind naar huis wordt gebracht of naar een arts moet worden vervoerd.
- De ouders worden op de hoogte gebracht van het ongeval.
- Het ongeval wordt geregistreerd op het ongevallenformulier.

Ongeval met een PM'er

Bij een ongeval van een PM'er wordt de volgende handelwijze gevolgd:

- Een collega waarschuwt de bedrijfshulpverlener, de VM'er en het MT.
- De BHV'er neemt het besluit of de komst van een arts of ambulance is vereist. Elk kinderdagcentrum heeft een huisarts die gebeld kan worden in geval van een ongeval gebeld.
- In geval van twijfel wordt de huisarts gebeld.
- Indien het invoeren van een arts of ambulance niet noodzakelijk is, bepaalt de BHV'er en/of de EHBO'er of de getroffen pedagogisch medewerker naar huis wordt gebracht of naar een arts moet worden vervoerd.
- De BHV'er (of de pedagogisch medewerker met EHBO-diploma) verleent eerste hulp. Indien noodzakelijk wordt vervanging van de getroffen pedagogisch medewerker geregeld.

Preventie

Het op verantwoorde wijze omgaan met gezondheid en met de hulpmiddelen, voorzieningen en beschermingsmiddelen die door de werkgever ter beschikking zijn gesteld, levert een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van ongevallen. Alle personeelsleden hebben een toezichthoudende en corrigerende taak bij constatering van het niet-naleven van regels en voorschriften op het gebied van veiligheid of in geval van gevaarlijk gedrag van kinderen of personeelsleden.

5.4 Calamiteit veroorzaakt door een bommelding

In geval van een bommelding wordt kenbaar gemaakt dat ergens in het kindercentrum of in de directe nabijheid van het kindercentrum een explosief is verborgen. In geval van een bommelding wordt de volgende handelwijze gevolgd:

- Noteer direct zoveel mogelijk gegevens.
- Neem contact op met de politie (112) en besluit in overleg met de politie of tot ontruiming moet worden overgegaan.
- Wordt tot ontruiming overgegaan, dan treedt het ontruimingsplan in werking.
- Indien de situatie weer veilig wordt geacht, kan overwogen worden nog die dag de activiteiten te hervatten.

5.5 Overige calamiteiten

Inbraak

Indien geen alarmmelding is geweest, bel de politie om te komen kijken of de situatie veilig is en doe aangifte. Kom nergens aan voordat de politie is geweest of vraag bij telefonische melding of je al mag opruimen. Maak een lijst met alles wat je mist. Meld dit bij het MT in verband met de verzekering. Laat vernielingen repareren. Alle voorgaande acties worden ondernomen door de VM'er.

Overval of ongewenst gedrag

Verzet je niet en handel in het belang van de kinderen en van jezelf. Probeer een collega in te seinen – indien de veiligheid van de kinderen en het personeel dit toelaat – zodat deze ongezien 112 kan bellen. Indien perso(n)en het pand weer verla(a)t(en), bel dan 112 voor de politie en probeer een signalement door te geven. Stel direct de VM'er op de hoogte.

Een kind wordt niet opgehaald

Bel ouder/verzorger thuis of op het werk. Bel het noodadres. Zorg dat je zelf telefonisch bereikbaar blijft. Indien ouders/verzorgers en noodadres onbereikbaar zijn: stel de vestigingsmanager op de hoogte na 10 minuten overschrijding van de sluitingstijd. Zorg voor eten voor het kind en probeer zo rustig mogelijk te blijven. Informeer bij politie/huisarts of er informatie bekend is over de ouders. Indien het kind om 19.30 uur niet is opgehaald en ouders én noodadres nog steeds onbereikbaar zijn, kan het kind met de directeur van 't Mereltje (Jacqueline Teunissen) mee naar huis, desnoods met een taxi. Neem voldoende luiers en voeding mee. Plak een briefje op de deur of het hek voor de ouder. Rij langs het huisadres en stop een briefje in de brievenbus. Meld dit bij de politie.

Een kind komt na school niet naar de opvang

Als een kind niet naar de opvang komt, wordt in eerste instantie contact opgenomen met de betreffende basisschool. Als blijkt dat het kind wel aanwezig is geweest op de basisschool, dan start de pedagogisch medewerker een zoekactie. Na 1 uur wordt groot alarm geslagen en worden alle instanties ingeschakeld die zoekacties in gang kunnen zetten. Bij groot alarm worden ouders in kennis gesteld door het managementteam. Informeer de politie.

Een kind loopt weg van de opvang

Als een kind kwijt is, gaat iedereen naar het centrale punt (per locatie is afgesproken waar dit is, zowel voor binnen als buiten) en een pedagogisch medewerker gaat zoeken. Na 0,5 uur wordt groot alarm geslagen en worden alle instanties ingeschakeld die zoekacties in gang kunnen zetten. Bij groot alarm worden ouders in kennis gesteld door het MT. Informeer de politie.

5.6 Nazorg

Ouderbijeenkomst na calamiteit

Alle ouders worden de dag na het ongeval telefonisch uitgenodigd voor een ouderbijeenkomst. Alle medewerkers, traumadeskundige en management zijn hierbij aanwezig.

Directeur Jacqueline Teunissen neemt tijdens de bijeenkomst het woord en geeft uitleg over:

- Situatieschets over het ongeval.
- Politieonderzoek.
- Beroepsgeheim van de leidsters.
- Standpunt van 't Mereltje dat wij de kinderen officieel niet op de hoogte stellen, maar dat dit de verantwoordelijkheid van de ouders is.
- Mededelen dat 't Mereltje gesloten is op de dag van de begrafenis. (Dit in overleg met de getroffen ouders.)

Daarna is er gelegenheid tot vragen stellen. Met de ouders van de desbetreffende groep bespreken wij hoe zij graag willen dat wij aandacht besteden aan de situatie naar de kinderen, zie Protocol gesprekrichtlijnen personeel na calamiteit.

Gesprek

Na een calamiteit (ernstig ongeval of sterfgeval) dient er een gesprek plaats te vinden. Het eerste gesprek dient in de regel op dezelfde dag plaats te vinden en als dat praktisch niet mogelijk is, zo snel mogelijk daarna. Na 2 weken en na 6 weken volgt er opnieuw een gesprek om de zaken te evalueren en goed af te ronden.

Het eerste gesprek:

- Verhaal laten vertellen.
- Emotioneel steunen.
- Informeren over reacties eerste nachten.
- Praktische zaken regelen.

Vaak zal het vertellen van het 'eigen verhaal' gepaard gaan met allerlei emoties, zoals het verdriet om het omgekomen kind en/of de woede als de calamiteit 'gemakkelijk' voorkomen had kunnen worden. Van belang is deze reacties, of de stiltes die hieruit voortvloeien, niet te snel te onderbreken maar er juist tijd en ruimte voor te creëren. Het gaat er dus niet om emoties toe te toedekken, voor zover dat al mogelijk is, maar rust te creëren door de emoties en gedachten niet verder te verkennen. In dit gesprek is het tonen van empathie, compassie en begrip (ruim) voldoende.

5.7 Protocol bij het vinden van ernstig zwerfvuil

Gevaarlijk zwerfvuil kom je helaas op de meest onverwachte plekken tegen. Denk bijvoorbeeld aan een gebruikte injectiespuit. Wij doen er uiteraard alles aan om te voorkomen dat kinderen in aanraking komen met vuil. Hoe? Dat lichten we toe in dit hoofdstuk.

Hoe sluiten we deze situatie zoveel mogelijk uit?

Kinderen mogen niet zonder begeleiding buitenspelen (op het schoolplein en of nabijgelegen speel ruimte). Ouders moeten tekenen als hun kind zelfstandig (zonder begeleiding) op het nabijgelegen speel ruimte mogen spelen. Deze regel geldt alleen voor de bso. Op en rondom het plein wordt er voor het buitenspelen door de PM'er en of conciërge van de desbetreffende locatie een rondje gelopen om het speelterrein te controleren.

Wie is op welke locatie verantwoordelijk?

- Boerderij kdv en bso: Esther Banda (VM'er)
- Rietakker bso: Esther Banda (VM'er)
- Julianalaan kdv en bso: Jessica de graaf & Herman Hoogstra (VM'er en Conciërge)
- Julianaschool bso: Jessica de graaf, Martine Needham en Herman Hoogstra (VM'er, eerste aanspreekpunt bso en conciërge)
- Planetenbaan kdv en bso; Anne de Jong (VM'er)
- Choisyweg kdv en bso: Merel Frehe (VM'er)
- Hortensialaan kdv: Joyce Drost (VM'er)
- Hortensialaan bso: Joyce Drost (VM'er)

Specifiek voor de locatie Julianalaan is de afspraak gemaakt:

Kinderen spelen niet zonder begeleiding (zelfstandig) op het speelveld naast de Julianaschool. Daarnaast is op het schoolplein van de Julianaschool de afspraak dat op elke hoek een PM'er staat (dit i.v.m. het plein dat rondom het pand loopt). Punt 2 geldt dus niet voor de bso van de Julianaschool.

Injectiespuit gevonden: stappenplan voor PM'ers

Neem direct contact op met de VM'er. Je leidinggevende belt direct de ouders, ook al is nog niet zeker of er een besmetting heeft plaatsgevonden. De VM'er informeert MT. Voor de zekerheid ga je in deze situatie altijd naar een huisarts of ziekenhuis – in overleg met de ouders gaat de VM'er mee.

Mee naar huisarts of ziekenhuis?

Mocht een ouder niet in staat zijn direct te komen, dan gaat de leidinggevende met toestemming van de ouder zelf naar de huisarts of het ziekenhuis. Zij rijdt (zo nodig) onder begeleiding met de ambulance mee. Het MT neemt direct contact op met de lokale gemeente en met de politie.

Het is verstandig om de injectiespuit eerst mee te nemen naar de huisarts en of ziekenhuis. Pak deze op met een handschoen en wees heel voorzichtig. Let op dat je jezelf niet kunt prikken.

Opruimen

De medewerkers van de reinigingsdienst (van de gemeente) komen de spuit altijd ophalen. Dat doen ze met een mechanische tweevingerige arm. Daarmee pakken ze de spuit op en gooien deze in een speciale bak voor gevaarlijk afval.

Wat kunnen de gevolgen zijn?

Bij prikken van een besmetten naald kan men besmet raken met geelzucht (hepatitis) of HIV. De kans op besmetting met hepatitis B ligt bij een besmette naald op 30 procent. Voor hepatitis C ligt die kans op 3 procent. De kans op besmetting met HIV, het virus dat aids veroorzaakt, is klein en ligt op 0,3 procent.

Wat kan een medewerker doen?

Als je toch voor deze situatie komt te staan:

- Als een kind zich heeft geprikt aan een spuit, moet je de wond zoveel mogelijk laten bloeden en niet uitzuigen.
- Vervolgens was je de wond met water en zeep en ontsmet je deze met jodium.
- In verband met vroegbehandeling moet er zo snel mogelijk contact worden opgenomen met de huisarts of ziekenhuis. Zij nemen dan bloed af.

Informeer alle kinderen naderhand extra over het gevaar van dit soort zwerfvuil. Wij wijzen de medewerkers weer extra op de gevaren en lopen zo nodig het RIE helemaal na.

Medicatie

Als een kind (of medewerker) nog niet is gevaccineerd, moet er binnen 24 uur een injectie worden gegeven met anti-hepatitis B immunoglobine en een injectie met het hepatitis B-vaccin. Er is nog geen vaccin tegen hepatitis C. Verder moet worden overwogen of een zogenaamde PEP-medicatie tegen HIV raadzaam is. PEP staat voor Post Expositie Profylaxe. Deze medicatie moet dan wel binnen 2 uur worden gegeven.

6. Ernstige ongevallen en overlijden

Op verschillende manieren zet 't Mereltje zich in om schriftelijk en met name in de praktijk alle risico's uit te sluiten. Risico's waardoor kinderen en andere aanwezigen bij 't Mereltje in gevaar kunnen komen. Doet zich toch een situatie voor waarin iets ernstigs voorvalt? Dan gelden de volgende richtlijnen.

6.1 Hoe handelen wij bij een ernstig incident op de vestiging?

1. Acute zorg:

- Roep een collega erbij (voor een second opinion).
- Controleer of er gereanimeerd kan worden.
- Bel 112.
- Zorg ervoor dat andere collega's en kinderen uit de buurt blijven en blijf zelf professioneel.
- Blijf bij je collega.
- Haal de andere collega's en kinderen weg en zorg voor afleiding op een andere groep.
- Zo nodig vaststellen van overlijden: degene die de schouwing heeft verricht, geeft een verklaring van overlijden af, indien hij/zij ervan overtuigd is dat de dood is ingetreden ten gevolge van een natuurlijke oorzaak. Omdat geen wet bestaat met betrekking tot het vaststellen van de dood mag iedereen in Nederland dit doen. De overledenenschouw met als doel een niet-natuurlijk overlijden uit te sluiten is echter voorbehouden aan de behandelend arts (of de gemeentelijke lijkschouwer).

2. Secundaire zorg:

- Bel een MT-lid (deze licht het gehele MT in).
- Informeer direct een familielid.
- Als direct familielid er nog niet is wanneer de ambulance arriveert, dan gaat de assistent-leidinggevende van de locatie, medewerker PZ en/of kwaliteitsmanager mee in de ambulance.
- Alle aanwezige collega's worden op de hoogte gesteld.

3. Administratieve en traumazorg:

- Maak ter kennisgeving een memo over alle genomen stappen.
- De OR en OC moeten worden in gelicht voor eventuele vragen vanuit personeel of ouders (verantwoordelijkheid: MT-leden).
- Schakel een traumadeskundige in. Riagg: 030 25 878 87; Altrecht 030 28 093 11.
- Breng alle personeelsleden die niet werken op de hoogte.
- Officieel worden de kinderen niet op de hoogte gebracht, enkel als het gaat om een directe medewerker op hun groep. In dat geval informeert de kwaliteitsmanager met de assistent-leidinggevende en leidster van de groep de kinderen op een pedagogisch verantwoorde manier.
- 's Avonds om 18.30 uur vindt een korte evaluatie plaats voor het aanwezige personeel. Wijs iedereen op het beroepsgeheim.
- Een MT-lid neemt contact op met de betrokken familie.

Dag na het incident:

- Organiseer een ouderbijeenkomst.
- Breng alle ouders telefonisch op de hoogte van de ouderbijeenkomst (verantwoordelijkheid: directeur en MT).
- Plan een gesprek in met de betrokken leidster(s): na 1 dag, 2 weken en 6 weken.

6.2 Mereltje wel of niet gesloten?

Overlijden van een kind

Is een kind overleden op één van onze opvanglocaties? Dan is 't Mereltje gesloten op de dag van de uitvaart. Zo bieden we alle medewerkers de kans om afscheid te nemen. Na afloop van de uitvaart verzamelen alle leidsters zich op 't Mereltje om de veiligheidsaspecten rond het overlijden te bespreken. Verder maken we afspraken: hoe komen we de komende dagen door met de kinderen en met elkaar? Eventueel en naar behoefte is de traumadeskundige hierbij aanwezig.

't Mereltje sluit niet indien een door haar opgevangen kind komt te overlijden in de thuissituatie of buiten de opvang. Direct betrokken pedagogisch medewerkers mogen uren opnemen om de uitvaart bij te wonen.

Overlijden van een medewerker van 't Mereltje

Op de dag van de uitvaart is 't Mereltje niet gesloten. Wel worden medewerkers zoveel mogelijk in staat gesteld om de begrafenis bij te wonen. Hierbij houden we rekening met een correcte kind-leidsterverhouding op de groep(en).

Op de dag van overlijden werkt een MT-lid op de betreffende locatie om zo eventuele vragen direct te kunnen beantwoorden. Het MT en de VM'ers bespreken daarnaast de eventuele terugkoppeling vanuit de OC en OR. Tijdens de uitvaart zijn minimaal 1 MT-lid en een VM'er aanwezig. 't Mereltje verzorgt een krans en bloemen. Na de uitvaart is er eventueel een eenmalig inloopspreekuur voor eventuele vragen of opmerkingen.

Bloedverwant van een medewerker van KOV 't Mereltje

Hoort een medewerker of een vestigingsmanager van 't Mereltje dat een van zijn/haar collega's een dierbare heeft verloren? Dan neemt hij of zij de volgende stappen. De VM'er dient allereerst te worden ingelicht. Betreft het eerste of tweedegraads bloedverwantschap? Dan wordt er contact opgenomen met het MT. Gaat het om een ander verwantschap (zie de volgende tabel)? Dan maakt de VM'er een notitie van het overlijden in het weekverslag en de medewerker wordt gecondoleerd. Er worden in het laatste geval geen verdere acties ondernomen.

Na een overlijden van eerstegraads bloedverwantschap ondernemen we vanuit 't Mereltje het volgende. Er wordt een bloemetje gestuurd naar de medewerker. Wanneer wij een rouwkaart ontvangen, is er een medewerker van 't Mereltje aanwezig tijdens de uitvaart. Dit kan een MT-lid zijn en/of een kantoormedewerker – dit wordt per medewerker beoordeeld. Daarnaast is de VM'er van de betreffende locatie aanwezig, eventueel samen met een directe collega waarmee de medewerker een vriendschappelijke band heeft.

Graad	Bloedverwantschap	Aanverwantschap
Eerste graad	(Adoptie)ouder(s) (Adoptie)kind(eren)	(Adoptie)ouder(s) van de partner (Adoptie)kind(eren) van de partner Partner van (adoptie) kinderen (schoonzoon of schoondochter)
Tweede graad	Grootouder(s) Kleinkind(eren) Broer(s) en zus(sen)	Grootouder(s) van de partner Kleinkind(eren) van de partner Broer(s) en zus(sen) van de partner
Derde graad	Overgrootouder(s) Achterkleinkind(eren) Neef en nicht (de kind(eren) van broer(s) en zus(sen) Oom(s) en tante(s) (de broer(s) en zus(sen) van ouder(s)	Overgrootouder(s) van de partner Achterkleinkind(eren) van de partner Neef en nicht van de partner (de kind(eren) van de broer(s) en zus(sen) van de partner Oom(s) en tante(s) van de partner (de broer(s) en zus(sen) van de ouder(s) van uw partner

Ernstige of langdurige ziekte van een ouder

Wanneer een ouder van een kind ernstig ziek is, melden de PM'ers dit bij de VM'er. De leidsters zorgen dat er om de 2 weken een tekening, foto of werkje meegaat naar huis. De VM'er stuurt een bos bloemen om de familie veel sterkte te wensen namens de directeur en 't Mereltje. Zorg dat er 1 of 2 personen zijn die op de hoogte blijven van de situatie met de ouder en de omringende familie. De leidsters bespreken hoe zij tijdens de periode van ziekte het beste kunnen omgaan met het kind of de kinderen. De ouders geven daar hun wensen in aan en wij respecteren deze.

Overlijden van een ouder

Komt een ouder te overlijden? Dan wordt dit door een PM'er direct opgepakt met de VM'er. Deze bespreekt dit in het MT-overleg. Het MT onderneemt stappen naar de familie toe, middels een condoleance. Aan de betreffende familie wordt (indien gewenst) extra opvang aangeboden met een maximum van 4 extra gratis opvangdagen. Een van de MT-leden en de VM'er gaan naar de uitvaart. Er wordt een boeket of krans geregeld voor de uitvaart.

De leidsters op de groep zorgen dat er enkele tekeningen naar de familie worden gestuurd met daarbij een persoonlijke boodschap van het MT. De leidsters houden contact met de familie tijdens de breng- en haalmomenten. De leidsters houden het kind of de kinderen extra in de gaten gedurende minstens 3 maanden. Na een maand neemt het MT contact op met de familie om te informeren hoe het gaat.

Overlijden van een direct of indirect familielid van de ouder

KOV 't Mereltje biedt extra opvang aan in de week van de uitvaart. Door de leidster en kinderen worden een paar tekeningen gemaakt en deze worden meegegeven. Er wordt een bos bloemen of een kleine attentie naar de ouders gestuurd.

6.3 Verdriettassen

GGD Utrecht deelt met houders van kindercentra binnen de regio de volgende informatie over de zogeheten verdriettassen:

Wanneer je binnen de organisatie te maken krijgt met een (onverwacht) sterfgeval, bijvoorbeeld van een kind, een ouder, een beroepskracht, leraar/lerares enz. is het van belang aandacht te besteden aan het rouwproces bij de kinderen, maar ook bij de verzorgers/leerkrachten van de kinderen. De GGD-regio Utrecht kan hierin ondersteuning bieden door middel van 'verdriettassen'. De verdriettassen worden te leen aangeboden voor de kindercentra op het moment dat ze het nodig hebben in verband met een overlijden op hun vestiging.

Daarnaast kun je contact opnemen met de jeugdverpleegkundige van GGD-regio Utrecht die verbonden is aan uw kindercentra om de ontstane situatie te bespreken of door te vragen wat u kunt doen voor de kinderen en leidsters. Mocht het contact met de jeugdverpleegkundige niet lukken, omdat er bijvoorbeeld geen vaste contactpersoon bekend is, dan kun je ook bellen met de incidentenpool van GGD-regio Utrecht als het gaat om het meedenken over inhoudelijke vragen met betrekking tot de begeleiding van de kinderen. De incidentenpool is dagelijks te bereiken tijdens kantooruren onder nummer 030 60 860 86 of 033 46 000 46. Je kunt dan vragen naar de dienstdoende incidentenfunctionaris.

De verdriettassen zijn laptoptassen gevuld met voorleesboekjes en prentenboekjes om voor te lezen aan de kinderen. Ook zit er achtergrondinformatie in voor de leidsters. Het protocol van de GGD-regio Utrecht (omgaan met dood en rouw op de peuterspeelzaal, het kinderdagverblijf of andere kindercentra) wordt hieraan toegevoegd. Ook zit er verwerkingsmateriaal in de verdriettassen dat de leidsters eventueel kunnen kopiëren en gebruiken wanneer ze dit prettig en handig vinden. De tassen worden door GGD-regio Utrecht bijgehouden.

De verdriettassen worden ook aan de ouders/verzorgers van het overleden kind of de overgebleven ouder uitgeleend. Dat loopt echter altijd via de jeugdverpleegkundige. Mocht de ouder hier om vragen, dan kun je de ouder contact op laten nemen met de jeugdverpleegkundige van de GGD-regio Utrecht. Doorgaans is dat dezelfde jeugdverpleegkundige die de ouders en het kind regelmatig heeft gezien tijdens onderzoeken door de Jeugdgezondheidszorg.

De uitleentijd bedraagt 3 weken en is kosteloos. Vraag de tas(sen) aan bij de GGD:

GGD-regio Utrecht
Algemene Publieke Gezondheid - Afdeling Toezicht Inspectie Kinderopvang
Postbus 51, 3700 AB Zeist
030 85 078 80
inspecties@ggdru.nl

6.4 Rouw per leeftijd

Krijg je als PM'er met verdriet en rouw te maken op je groep of vestiging? Dan moet je het doen met de basis tussen medewerkers en kinderen die er al ligt. Daarom is het belangrijk om deze thema's – hoe indrukwekkend en emotioneel ook – samen niet uit de weg te gaan. Ook als er niks ernstigs aan de hand is, is het belangrijk dat het een onderwerp blijft waarover gesproken kan worden. Vaak kan de aanleiding een overleden huisdier zijn, maar ook het overlijden van een familielid, zoals opa, oma of zelfs een ouder. Het is belangrijk dat je hoort hoe kinderen denken en met welke ideeën en vragen over de dood zij mogelijk rondlopen. Zo kun je als PM'er hierop inspelen; bij elk kind en op elke leeftijd op een passende wijze.

Kinderen van 0-4 jaar

Jonge kinderen hebben geen werkelijk besef van de dood. Dat wil niet zeggen dat een overlijden geen invloed op hen heeft. Ze verstaan de woorden misschien niet, maar 'verstaan' andere zaken des te beter. Ze kunnen het verlies ervaren door het contact tussen de verzorger en hen. Ze merken de spanningen en emoties goed op. Probeer hen zoveel mogelijk op dezelfde manier aandacht te geven als voor het overlijden. Jonge kinderen kunnen voelen wat verlies is en daardoor bang worden om gescheiden te worden van de liefde en warmte van hun ouders. Blijf hen dus aandacht geven en probeer de verzorging van de baby niet op de automatische piloot te doen. Aanraken, knuffelen, liefdevolle aandacht, ritmisch bewegen en zingen blijken voor jonge kinderen het meest aangenaam te zijn.

Houd zoveel mogelijk de rust en regelmaat vast. Dat geeft rust en veiligheid aan jonge kinderen. Juist in de eerste fase na het overlijden. Zolang er een stabiele relatie is, dit wil zeggen: niet te veel verschillende personen die zorg voor hen dragen en een doorlopend ritme in voeding en slapen gerespecteerd wordt, hebben baby's weinig last. Als zij voelen dat er sensitief en responsief gereageerd wordt, is het in orde voor deze kinderen. Op latere leeftijd kunnen kinderen behoefte krijgen om meer te willen weten van de overledene. Beantwoord vragen altijd naar waarheid.

Wees alert op verlate rouw. Jonge kinderen gaan vaak pas rouwen als zij zich veilig voelen en de situatie thuis weer rustig en stabiel is. Het kan zijn dat het kind pas na een aantal weken, maanden of zelfs pas na een jaar het verdriet gaan uiten (bron: Stichting Sterrenkracht en CJG).

Kinderen van 4-6 jaar

Kinderen van vier tot zes jaar kennen wel het verschil tussen leven en dood, maar ze weten nog niet precies wat dood zijn inhoudt. Ze weten dat mensen en dieren dood kunnen gaan. Het definitieve karakter van de dood kunnen ze echter nog niet bevatten. Ze beginnen te beseffen dat dood en verdriet met elkaar te maken hebben. Ze voelen nog geen angst voor de dood. Kinderen van deze leeftijd denken vaak dat leven en dood elkaar afwisselen. Aan een vierjarig meisje wordt verteld dat haar papa dood is. Ze vraagt: "Mag ik nu naar buiten gaan om te spelen?" De dag na de begrafenis vraagt ze wanneer papa terugkomt. Ze is diep geschokt en intens verdrietig als haar moeder uitlegt dat papa nooit meer terugkomt of als een kindje uit een klas is overleden dan zeggen ze de volgende dag: "Haal het kapstokje maar weg, want die is er toch niet meer." Volwassenen kunnen hier erg van schrikken, maar voor een kind is dit logisch: het voorwerp dat er nog is klopt niet vanuit het kinderlijk denken.

De eerste vragen van kleuters zijn vaak praktisch. Hoe en waarom is iemand doodgegaan? En ze blijven vragen stellen, soms tot vervelens toe. We kunnen kinderen op deze leeftijd helpen door de dood door de ogen van het kind te kijken. Kinderen observeren veel beter dan volwassenen dat doen. Dus ga eens door knieën bij een kist en zie eens wat een kind ziet. Daarnaast is het goed om steeds maar weer op hun vragen in te gaan. Geef ook eerlijk antwoord waarom en hoe iemand is gestorven. Zo leren kinderen dat iemand echt dood is en nooit meer terugkomt. Iemand die dood is, slaapt niet, maar is dood en wordt dus ook niet meer levend.

Kinderen van 6-9 jaar

Bij kinderen van zes tot negen jaar begint het besef door te dringen dat de dood onomkeerbaar is, onherroepelijk en definitief. Wat dat definitieve einde precies inhoudt, begrijpen ze echter nog niet. Dat is voor hen erg verwarrend en beangstigend. Dat de dood onvermijdelijk is en iedereen overkomt, beseffen ze aanvankelijk nog niet. Het groeiende besef dat ook mensen van wie je houdt dood kunnen gaan, zorgt voor

emotionele veranderingen die soms gepaard gaan met angst. “Kom jij nog terug?” Kinderen van deze leeftijd zijn erg kwetsbaar, omdat ze het deels begrijpen, maar nog niet de mogelijkheden hebben om er iets mee te doen. Je ziet bij deze leeftijd vaak ontkenning. Ze doen alsof er niets is gebeurd. Ze verbergen hun gevoelens om vooral maar niet kinderachtig te lijken, vaak huilen ze in stilte. Hoe kun je kinderen op deze leeftijd helpen?

Creëer rust en ruimte. Ga niet ineens de confrontatie aan als ze aan het voetballen zijn, maar ga lekker bij ze zitten of liggen en nodig hen uit om te vertellen. Kinderen kunnen vaak heel goed zelf aangeven wat ze willen vertellen. Nodig hen daarvoor ook uit. Soms moeten kinderen een duwtje in de goede richting hebben om hun gevoelens te kunnen uiten.

Als oorzaak voor doodgaan geven ze vaak externe verklaringen. Als je hen vraagt waarom mensen doodgaan, kun je antwoorden verwachten als “Omdat ze vergiftigd worden”, “Wanneer ze een ongeluk krijgen” of “Als ze uit een vliegtuig vallen”.

Een uitzondering vormen kinderen die in hun omgeving met doodgaan te maken hebben gehad. Ze hebben een reëler beeld van het gebeuren. De vragen die kinderen in deze leeftijdsfase stellen, komen op volwassenen vaak erg nuchter over. “Waarom heeft opa een bril op? Hij kan toch niets meer zien? Wordt die bril ook verbrand?” Kinderen van deze leeftijd zijn erg kwetsbaar, omdat ze weliswaar de betekenis van de dood kunnen begrijpen, maar nog niet in staat zijn met alle implicaties om te gaan.

Op deze leeftijd krijgen kinderen belangstelling voor de uiterlijkheden die bij een sterfgeval horen, zoals de kist, de begrafenis, de crematie en het kerkhof. Ze interesseren zich ook voor wat er na de dood gebeurt.

Kinderen van 9-12 jaar

Kinderen uit de bovenbouw weten dat mensen, dieren en planten leven en dat alles wat leeft eenmaal dood gaat. Op de vraag waarom mensen doodgaan, noemen ze voornamelijk fysieke oorzaken: “Ze krijgen kanker”, “Omdat ze oud zijn”, “Als ze een hartaanval krijgen”. Een enkel kind zal ook niet-concrete oorzaken noemen als: “Iedereen moet sterven”, “God roept je bij zich”, “De wereld wordt anders te klein”. Kinderen van deze leeftijd zijn minder afhankelijk van volwassenen. Ze willen dan ook niet altijd aandacht vragen voor hun verdriet, maar proberen er zelf mee om te gaan. Ze willen niet kinderachtig lijken.

Op deze leeftijd begint ook het ‘bij de groep horen’ belangrijk te worden. Als je zoiets als de dood van dichtbij hebt meegemaakt, kun je een buitenbeentje worden. Kinderen op deze leeftijd houden daar niet van. Omdat de gevoelens er toch uit moeten, vertonen ze soms lastig en opstandig gedrag. Vaak zijn kinderen op deze leeftijd ook heel nieuwsgierig. Ze willen veel weten en vragen soms dingen waaraan volwassenen niet eens willen denken: “Wat gebeurt er onder de grond?”

Om kinderen op deze leeftijd te helpen, zorg je dat er een open communicatie is en dat ze zich veilig voelen om vragen te stellen. Geef eerlijk antwoord wat er onder de grond gebeurt, hoe moeilijk je dat antwoord zelf ook vindt.

Kinderen 0-12 jaar

Verzamel herinneringen en foto's van de overledene in een speciaal ‘herinneringsboek’ zodat het kind hierin kan kijken.

(Bron: Afscheid voor altijd - Riet Fiddelaers-Jaspers)

Boekenlijst

Enkele boeken zijn niet meer verkrijgbaar bij de boekwinkel, maar nog wel te vinden in de bibliotheken. Daarbij is het aan te bevelen voor actuele uitgaven contact op te nemen met de boekhandel of bibliotheek.

Voor peuters:

- Lieve Oma Pluis - Dick Bruna
- Kikker en het vogeltje - Max Velthuis
- Stilte a.u.b. ik denk aan de kip - H. Geelen en H. Hagen

- Ik mis je - Paul Verrept
- Kleurboek - Merijntje Muis neemt afscheid (In De Wolken)
- Het wolkenhuis - Hetty van de Donk
- Waar is opa beer? - Ono Alting
- De visjes van Océane - Nathalie Slosse en Alexandra Pillaert

Voor basisschoolkinderen:

- Iedereen zegt dat ik mag huilen. Over dood, verdriet, gevoelens en wat je kunt doen - Esther Kant en Machteld Hardick.
- Dood is niet gewoon. Over de dood van een ouder - Martine F. Delfos
- Ik mis je... Rouwverwerking doe-/herinneringsboek voor meisjes - Gabriëlle Beerendonk

Voor ouders en pedagogisch medewerkers:

- De meest gestelde vragen over 'kinderen en de dood' - Stichting In De Wolken
- Kinderen in ingrijpende situaties, over dood, rouw en troosten - Harm Tilstra
- Nu jij er niet meer bent, rouwen met kinderen en tieners - Claire van den Abbeele
- Kinderen helpen bij verdriet - Manu Keirse
- Veelkleurig verdriet, afscheid nemen in verschillende culturen - Ine Spee, Dorinda Roos en Riet Fiddelaers-Jaspers
- Met de dood in mijn hart, rouw bij migranten en vluchtelingen - Maartje Goudriaan
- Troost voor tranen - Ineke Wienese
- Jong verlies - Riet Fiddelaers-Jaspers
- Kind en verlies, omgaan met rouwende kinderen - Carla Overduin
- Stapeltjesverdriet, over rouw bij zeer jonge kinderen - Sabine Noten
- Afscheid voor altijd - Riet Fiddelaers-Jaspers

Nuttige websites over verlies en rouw

www.in-de-wolken.nl

www.achterderegenboog.nl

www.cjgdebilt.nl

Nawoord: controle en distributie beleid

Dit beleidsplan is in juni 2017 definitief afgerond. Nadat dit plan door de kwaliteitsmanager is vernieuwd en aangevuld, is het plan gecontroleerd vanuit verschillende disciplines binnen en buiten de organisatie.

Heb je een vraag of opmerking m.b.t. dit plan? Je kunt altijd bij ons terecht via info@mereltje.nl.

Laatste versie: juni 2017.

Geaccordeerd door	
OC	
MT	
VM	
OR	
Na accordering geplaatst op / gelezen door	
Website	
Personeel	
Vestigingsmanagers	
Ouders	